

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № 6
від «20» січня 2025 р.
Завідувач кафедри Воробйова О. С.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Виконавець:

Студент VI курсу, групи 601 ФФ

Риков Кирило Олександрович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Палій Катерина Володимирівна

к.філол.н., доцент, доцент кафедри
германської філології та перекладу

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

Костенко Вікторія Геннадіївна

к.філол.н., доцент, доцент кафедри
іноземних мов з латинською мовою та
медичною термінологією

Полтавського державного медичного
університету

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника: _____

ЗМІСТ

Реферат.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	10
1.1. Поняття та особливості перекладу економічних текстів.....	10
1.2. Види перекладу економічних текстів.....	20
1.3. Економічна термінологія: класифікація та особливості.....	27
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	36
2.1. Лексичні та граматичні труднощі перекладу.....	36
2.2. Методи перекладу термінів економічного спрямування.....	59
2.3. Проблеми перекладу безеквівалентної термінології.....	66
Висновки до розділу 2.....	69
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ.....	71
3.1. Переклад фінансової звітності та бізнес-планів.....	71
3.2. Переклад аббревіатур і скорочень у економічних текстах.....	76
3.3. Стратегії подолання труднощів у перекладі економічних текстів.....	86
Висновки до розділу 3.....	92
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	96

РЕФЕРАТ

МР: 100 с., 45 джерел.

Об'єкт дослідження – англійські економічні тексти різних жанрів (фінансова звітність, бізнес-плани, аналітичні огляди та договори).

Мета роботи – визначити та проаналізувати лексико-граматичні особливості перекладу англійських економічних текстів українською мовою та запропонувати стратегії для їхнього адекватного і точного перекладу.

Методи дослідження – порівняльний аналіз (компаративний метод), метод лінгвістичного аналізу, контекстуальний аналіз, метод компонентного аналізу, метод трансформаційного аналізу, метод класифікації та систематизації, дескриптивний (описовий) метод.

У першому розділі висвітлюються основи перекладу економічних текстів, особливості термінології та основні труднощі, що виникають під час перекладу.

У другому розділі розглядаються лексичні та граматичні труднощі перекладу, методи передачі термінів і способи вирішення проблем, пов'язаних із безеквівалентною лексикою.

Третій розділ аналізує практичні підходи до перекладу фінансової звітності, бізнес-планів та аббревіатур, а також пропонує стратегії подолання труднощів у перекладацькій діяльності.

У висновках узагальнюються результати дослідження та підсумовуються основні положення роботи.

ПЕРЕКЛАД, ТЕРМІНОЛОГІЧНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ, АДАПТАЦІЯ, ТЕРМІНИ, ПОЛІСЕМІЯ, КРОС-КУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ, ЛІНГВІСТИКА, КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ, СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ, СТИЛІСТИКА.

ВСТУП

Переклад економічних текстів є одним із найбільш складних напрямів перекладацької діяльності через високу точність і специфічність інформації, яку необхідно передати. Економічні тексти охоплюють широкий спектр документів, таких як фінансові звіти, бізнес-плани, аналітичні огляди, аудиторські висновки, річні звіти компаній, договори, банківські документи та маркетингові дослідження. Кожен із цих видів текстів має свою специфіку, стиль, структуру та термінологію, що потребує від перекладача не лише досконалого знання мови, а й розуміння економічних процесів, фінансових інструментів і ділової етики.

У сучасних умовах глобалізації економічні зв'язки між країнами стають дедалі тіснішими. Міжнародні корпорації розширюють свої ринки, фінансові установи працюють на кількох континентах, а підприємці беруть участь у спільних проектах. Це вимагає чіткої та безпомилкової комунікації між партнерами з різних країн, що неможливо без якісного перекладу відповідних документів. Економічні тексти часто регулюють фінансові операції та стратегічні рішення, а тому навіть незначна помилка у перекладі може призвести до непоправних наслідків.

Переклад фінансових звітів є особливо важливим для компаній, які ведуть міжнародну діяльність. Такі звіти містять дані про прибутки, збитки, активи, зобов'язання та фінансові результати діяльності компанії. Помилка в перекладі фінансових термінів може вплинути на оцінку компанії інвесторами та кредиторами, викликати недовіру або навіть юридичні проблеми.

Аналітичні огляди та дослідження ринку є основою для ухвалення стратегічних рішень у бізнесі. Такі тексти часто містять статистичні дані, прогнози розвитку ринку, аналіз конкурентів та рекомендації щодо інвестицій. Точність перекладу – критично важлива, адже неправильне трактування цифр або термінів, може спотворити реальний стан справ.

Лексико-граматичні особливості перекладу економічних текстів включають використання вузькоспеціалізованої термінології, складних

речень, пасивних конструкцій та абревіатур. Економічні тексти часто містять терміни, що не мають прямого еквівалента в іншій мові, тож перекладачі повинні правильно інтерпретувати такі терміни, використовуючи транскрибування, транслітерацію або додаткові пояснення.

Помилки у перекладі економічних текстів можуть мати серйозні наслідки. Неправильний переклад фінансових термінів або юридичних понять може призвести до фінансових втрат, порушення законодавства чи розірвання контрактів. Поєднання мовної компетентності, професійної етики та здатності аналізувати контекст дозволяє досягти якісного перекладу, що сприяє ефективній міжнародній комунікації та мінімізує ризики у сфері економічної діяльності.

Актуальність дослідження обумовлена:

- необхідністю підвищення якості перекладу економічних текстів в умовах сучасного інформаційного суспільства та швидкого розвитку міжнародних ділових комунікацій;
- важливістю перегляду економічної термінології;
- появою лексико-граматичних труднощів, пов'язаних з перекладом економічної термінології та структур, які потребують системного аналізу та розробки ефективних підходів до їх вирішення;
- потребою у професійній підготовці перекладачів.

Мета дослідження – визначити та проаналізувати лексико-граматичні особливості перекладу англійських економічних текстів українською мовою та запропонувати стратегії для їхнього адекватного і точного перекладу.

Задля досягнення даної мети передбачено вирішення наступних **завдань:**

- розглянути теоретичні основи перекладу економічних текстів;
- проаналізувати лексико-граматичні труднощі перекладу економічних текстів;
- визначити особливості перекладу економічної термінології;
- дослідити методи перекладу безеквівалентної лексики та абревіатур;

– запропонувати стратегії для подолання перекладацьких труднощів у процесі роботи з економічними текстами.

Об’єкт дослідження – англійські економічні тексти різних жанрів (фінансова звітність, бізнес-плани, аналітичні огляди та договори).

Предмет дослідження – лексико-граматичні особливості перекладу англійської економічної термінології та текстових структур українською мовою.

Методи дослідження. Для досягнення мети наукового дослідження та виконання поставлених завдань було застосовано комплекс різноманітних методів дослідження, які забезпечують системний і всебічний аналіз предмета дослідження.

Порівняльний аналіз (компаративний метод). Порівняльний аналіз використовувався для зіставлення лексико-граматичних особливостей англійських економічних текстів та їх українських перекладів. Цей метод дозволив виявити подібності та відмінності у структурі речень, використанні економічної термінології, синтаксичних конструкціях і стилістичних прийомах, що застосовуються у двох мовах.

Метод лінгвістичного аналізу. Цей метод включав детальний аналіз економічних термінів, фразеологічних зворотів, граматичних конструкцій та аббревіатур. Особлива увага приділялася специфіці їх функціонування у текстах різних жанрів: фінансових звітах, бізнес-планах, аналітичних оглядах та контрактах. Лінгвістичний аналіз дозволив дослідити семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості економічних текстів.

Контекстуальний аналіз. Контекстуальний аналіз застосовувався для визначення значень термінів і понять у конкретному контексті. Це дало змогу точніше передати значення термінів, які можуть мати різні інтерпретації залежно від ситуації використання, а також уникнути неоднозначностей у перекладі.

Метод компонентного аналізу. Цей метод допоміг розкласти значення складних економічних термінів на окремі семантичні компоненти. Це

дозволило встановити точні відповідники в українській мові, враховуючи всі відтінки значення та контекст вживання.

Метод трансформаційного аналізу. Використовувався для дослідження перекладацьких трансформацій, які застосовуються під час перекладу економічних текстів. Це включало аналіз таких прийомів, як перестановка, заміна, додавання, опущення та конкретизація. Трансформаційний аналіз дозволив виявити, як змінюються лексико-граматичні структури у процесі перекладу для забезпечення точності та адекватності передачі змісту.

Метод класифікації та систематизації. Цей метод застосовувався для групування економічних термінів та текстових структур за певними критеріями: за походженням, за структурою, за частотністю вживання та за складністю перекладу. Це дозволило створити систематизований підхід до вивчення термінології та лексико-граматичних особливостей перекладу.

Дескриптивний (описовий) метод. Описовий метод використовувався для характеристики лексико-граматичних особливостей англійських економічних текстів і способів їх передачі українською мовою. Цей метод дозволив детально описати специфіку термінів, синтаксичних конструкцій та стилістичних прийомів, які часто зустрічаються в економічних текстах.

Метод зіставлення. Цей метод допоміг виявити недоліки та помилки у перекладі економічних текстів, а також запропонувати шляхи їх усунення. Аналіз проводився шляхом детального порівняння вихідного тексту англійською мовою та його перекладу українською мовою.

Теоретико-методологічна база роботи включає праці відомих дослідників у галузі теорії та практики перекладу, таких як В. І. Карабана, Л. А. Лисиченко, А. І. Самойлова, О. В. Паламарчук, Г. В. Чередник, К. Кайзера, К. Норда, Дж. Мангера, М. Бейкера, П. Ньюмарка та ін., а також дослідження сучасних лінгвістів, що стосуються перекладу економічної термінології, контекстуальних особливостей і міжкультурних аспектів перекладацької діяльності.

Наукова новизна полягає у системному підході до вивчення лексико-граматичних особливостей перекладу економічних текстів з англійської мови українською. У дослідженні запропоновано рекомендації щодо подолання конкретних труднощів у перекладі термінів, безеквівалентної лексики та абревіатур, а також розроблено стратегії, які сприяють підвищенню якості перекладу економічних документів.

Теоретичне значення дослідження полягає у поглибленні теорії перекладу економічних текстів через систематизацію лексико-граматичних труднощів та методів їх подолання. Наукове дослідження сприяє розвитку перекладознавства як дисципліни, що вивчає специфіку науково-технічного та ділового перекладу, а також сприяє вдосконаленню методик навчання перекладачів.

Практичне значення дослідження полягає у вдосконаленні процесу перекладу економічних текстів, що сприяє підвищенню якості міжнародної комунікації та ділової співпраці. Результати дослідження дозволяють розробити ефективні рекомендації для подолання лексико-граматичних труднощів, які виникають під час перекладу фінансових звітів, бізнес-планів, аналітичних документів та інших текстів економічного спрямування.

Структура роботи. Магістерське дослідження складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел.

У першому розділі висвітлюються основи перекладу економічних текстів, особливості термінології та основні труднощі, що виникають під час перекладу.

У другому розділі розглядаються лексичні та граматичні труднощі перекладу, методи передачі термінів і способи вирішення проблем, пов'язаних із безеквівалентною лексикою.

Третій розділ аналізує практичні підходи до перекладу фінансової звітності, бізнес-планів та абревіатур, а також пропонує стратегії подолання труднощів у перекладацькій діяльності.

У висновках узагальнюються результати дослідження та підсумовуються основні положення роботи.

Загальний обсяг дослідження становить 100 сторінок, із них – 92 сторінка основного тексту, бібліографія містить 45 джерел використаної літератури.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

1.1. Поняття та особливості перекладу економічних текстів

Переклад економічних текстів є важливим і складним процесом, що охоплює широкий спектр діяльності, яка включає не лише трансляцію фінансових звітів, банківських документів та ділових контрактів, але й переклад наукових публікацій, які стосуються економіки. У зв'язку з розвитком міжнародної торгівлі, фінансів і бізнесу, а також зростанням взаємозалежності між країнами, які використовують різні економічні моделі, потреба в якісному перекладі економічних текстів стає дедалі важливішою. У сучасному світі, де інформаційні потоки мають глобальний характер, точність та адекватність перекладу стають критично важливими для забезпечення правильного розуміння економічних процесів і термінів.

Основою перекладу економічних текстів є необхідність точно передати зміст оригінального тексту, зберігаючи при цьому його стильові та структурні особливості. Економічні тексти можуть мати різну мету: інформувати, переконувати, рекламувати або аналізувати. Це вимагає від перекладача не лише володіння мовними навичками, а й глибоких знань у сфері економіки та фінансів. Знання економічної термінології, концепцій та принципів є необхідною умовою для якісного виконання перекладу.

Науковці, такі як В. І. Карабан, підкреслюють, що переклад економічних текстів має специфічні труднощі через наявність вузькоспеціалізованої термінології та культурних відмінностей між країнами, де використовуються різні економічні системи [9]. Ці труднощі можуть виникати як на рівні окремих термінів, так і на рівні цілих концепцій. Наприклад, поняття «кредит» у різних країнах може мати різні аспекти, залежно від особливостей національної економіки та фінансової системи. Перекладачам потрібно

враховувати ці відмінності, щоб правильно відобразити суть терміна та його контекст.

Крім того, економічні тексти часто містять специфічні конструкції та фрази, які можуть бути зрозумілі лише в контексті певної економічної чи культурної системи. Це може ускладнювати переклад, оскільки деякі поняття можуть не мати прямого відповідника в іншій мові. У таких випадках перекладач має вдаватися до адаптації, пояснень або навіть створення нових термінів. Відзначимо, що дослідження, проведене М. І. Бондаренко, акцентує увагу на важливості контексту для адекватного перекладу економічних термінів [3].

Переклад економічних текстів також пов'язаний з певними етичними аспектами. Наприклад, при перекладі фінансових звітів або юридичних документів важливо дотримуватися високих стандартів точності та чесності. Будь-яка неточність або неправильне тлумачення терміна може призвести до серйозних наслідків для бізнесу чи окремих осіб. Дослідження в цій галузі також підкреслюють значення етики в перекладі, адже неточності можуть призвести до фінансових втрат або юридичних проблем.

Економічна термінологія є важливим елементом економічних текстів, оскільки вона забезпечує точність та зрозумілість інформації, що передається. Однак терміни можуть мати різні значення в залежності від контексту, в якому вони використовуються. Як зазначає Л. А. Лисиченко, ключовим аспектом перекладу є усвідомлення багатозначності термінів, що часто викликає труднощі під час їхньої адаптації на іншу мову [18].

Термінологія в економіці може бути досить складною через багатозначність термінів. Наприклад, терміни «capital» і «assets» часто використовуються у фінансових звітах і можуть мати різні значення в залежності від контексту. «Capital» може означати фінансові ресурси, які використовуються для інвестування, тоді як «assets» включає всі ресурси, які належать підприємству. Ці нюанси можуть бути зрозумілі лише фахівцям у галузі економіки, що підкреслює важливість знання контексту при перекладі.

Науковиця також зазначає, що терміни часто мають специфічні відтінки, які можуть бути втрачено при перекладі, якщо перекладач не враховує їхнього професійного значення. Це особливо актуально в контексті міжнародних фінансових документів, де точність термінології є критично важливою для уникнення юридичних помилок [18].

Дослідження Л. С. Коваль акцентує увагу на важливості точності термінів у фінансових звітах. Невірне тлумачення терміна може призвести до серйозних юридичних наслідків. Наприклад, термін «liquidity» в економіці означає «ліквідність», але в контексті бізнесу цей термін може також відображати фінансову стабільність компанії [12, с. 15-16]. Якщо перекладач не зрозуміє контекстуального значення цього терміна, це може призвести до серйозних наслідків для підприємства, включаючи неправильну інтерпретацію фінансових звітів або невірні рішення керівництва.

Дослідниця підкреслює, що під час перекладу фінансових документів необхідно звертати увагу не лише на терміни, а й на їхнє застосування в конкретних ситуаціях, оскільки одне і те ж слово може в різних контекстах мати різні значення. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння як терміна, так і галузі, в якій він використовується [12, с. 18].

Г. М. Пастушенко у своїх працях також підкреслює, що багато термінів вимагають точних еквівалентів у цільовій мові, оскільки прямий переклад може бути недоречним або навіть неправильно інтерпретованим [22, с. 6-7]. Перекладачі повинні мати глибокі знання термінології, що використовується в економіці, і розуміти її специфіку в контексті обох мов.

Г. М. Пастушенко також зазначає, що в українській мові існує потреба у створенні точних термінологічних еквівалентів, оскільки багато економічних термінів в англійській мові можуть не мати прямих аналогів в українській. Це підкреслює важливість розробки термінологічних словників та довідників, які можуть допомогти перекладачам у цій складній задачі. Дослідник зазначав, що термінологія є ключовим елементом у процесі перекладу економічних текстів. Розуміння багатозначності термінів, важливість точності та необхідність

знання специфіки термінології є критично важливими для успішного перекладу. Зважаючи на швидко змінюваний характер економіки та її термінології, перекладачі повинні постійно вдосконалювати свої знання та навички, щоб забезпечити точність та зрозумілість інформації в перекладах [22, с. 12].

Економічна термінологія є важливим елементом економічних текстів, оскільки вона забезпечує точність та зрозумілість інформації, що передається. Термінологія в цій сфері має свої специфічні особливості, які важливо враховувати під час перекладу. Згідно з дослідженнями Л. А. Лисиченко, терміни можуть мати різні значення в залежності від контексту, в якому вони використовуються, що підкреслює важливість їх правильної інтерпретації та адаптації до цільової аудиторії [18].

Економічні терміни часто мають багатозначність, що може створювати труднощі для перекладачів. Наприклад, термін «capital» може вживатися в кількох значеннях: фінансовий капітал (гроші, що використовуються для інвестування); фізичний капітал (обладнання, інфраструктура), людський капітал (знання і навички працівників).

Згідно з дослідженнями Л. А. Лисиченко, важливо не лише знати терміни, але й розуміти контекст їх використання. У фінансових звітах і документи терміни «capital» і «equity» можуть вказувати на різні аспекти фінансового управління компанії, і невірне тлумачення може призвести до серйозних наслідків [18].

Іншим прикладом є термін «assets». У бухгалтерському контексті цей термін стосується всіх активів, які належать компанії, включаючи нематеріальні активи, такі як патенти та торгові марки. В англійській мові існує різниця між «current assets» (поточні активи) і «non-current assets» (непоточні активи), і перекладачі повинні бути уважними до цих відмінностей, щоб уникнути помилок [36].

Розглянемо ще один приклад: термін «debt» може вказувати на загальний борг компанії або конкретний вид боргу, наприклад, «secured debt»

(забезпечений борг) чи «unsecured debt» (незабезпечений борг). У цьому контексті точність терміна «debt» має велике значення для інвесторів та кредиторів, оскільки різні види боргів можуть мати різні ризики [36].

Слід зазначити, що під час перекладу фінансових документів необхідно звертати увагу не лише на терміни, а й на їхнє застосування в конкретних ситуаціях, оскільки одне і те ж слово може в різних контекстах мати різні значення. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння як терміна, так і галузі, в якій він використовується.

Г. М. Пастушенко підкреслює, що багато термінів вимагають точних еквівалентів у цільовій мові, оскільки прямий переклад може бути недоречним або навіть неправильно інтерпретованим [22, с. 14]. Наприклад, термін «financial statements» перекладається як «фінансові звіти», але в Україні можуть використовуватися терміни, які вказують на специфічні форми звітності, такі як «баланс» або «звіт про фінансові результати».

У свою чергу, деякі терміни можуть не мати прямих аналогів в українській мові. Наприклад, термін «hedging» (хеджування) стосується методів зменшення фінансових ризиків через різноманітні фінансові інструменти. В українській практиці цей термін може бути новим для широкого загалу, і перекладачам слід пояснити його значення у контексті, щоб забезпечити розуміння.

Культурні відмінності можуть суттєво вплинути на переклад термінів. Дослідження Л. С. Ковалю показує, що економічні концепції часто мають свої культурні конотації, які можуть бути незрозумілі для читача з іншої культурної середовища [12, с.16]. Наприклад, поняття «social entrepreneurship» в одній культурі може мати позитивні асоціації, пов'язані із соціальним впливом, тоді як в іншій культурі це може бути сприйнято з недовірою.

У прикладі з терміном «bribery» (дача хабарів) у деяких культурах це може бути нормою бізнес-етики, тоді як в інших – це вважається злочином. Перекладач повинен враховувати ці нюанси під час роботи з термінами, щоб правильно передати зміст і уникнути непорозумінь [13, с. 60-61].

Адаптація термінології та стилю тексту до цільової аудиторії є важливим аспектом перекладу економічних текстів. Л. А. Лисиченко відзначає, що адаптація може включати спрощення термінології, щоб зробити текст більш доступним для широкої аудиторії [18]. Це особливо актуально для навчальних матеріалів або публікацій, спрямованих на нееконістів.

Наприклад, в економічних текстах, спрямованих на загальну аудиторію, терміни можуть бути представлені з поясненнями або прикладами, щоб читачі могли легше зрозуміти їхнє значення. Таке спрощення може включати використання термінів, які є більш знайомими для широкої аудиторії, та пояснення спеціальних термінів. Це підкреслює важливість контексту в процесі перекладу та необхідність враховувати потреби цільової аудиторії.

Контекстуальність є важливим аспектом, що впливає на точність та адекватність перекладу, особливо в таких складних сферах, як економіка. Правильне розуміння контексту дозволяє перекладачеві не лише передати буквально значення терміна, а й врахувати його функцію в тексті, особливості вживання в конкретній культурі чи економічній системі.

В. Г. Складенко в своїх працях підкреслює, що перекладачі повинні враховувати контекст, у якому використовуються терміни та фрази [24]. Це передбачає, що успішний переклад вимагає не лише знання термінології, а й глибокого розуміння економічних концепцій. Наприклад, термін «inflation» може мати різні значення залежно від економічного контексту. В одних випадках це може означати загальне зростання цін, а в інших – конкретне явище, пов'язане з знеціненням національної валюти. При перекладі слід звертати увагу на специфіку економічної ситуації країни, з якої походить оригінал.

Дослідження В. П. Даниленко вказують на те, що терміни, які вживаються в одній культурі, можуть не мати прямих аналогів у іншій. Наприклад, терміни, пов'язані з ринковою економікою, можуть мати різні значення в країнах з перехідною економікою. У таких випадках перекладачі

повинні мати глибоке розуміння не лише термінології, а й соціально-економічних реалій обох країн [4].

Одним із прикладів є термін «privatization», що в країнах з розвинутою економікою зазвичай вживається в контексті продажу державних активів приватним підприємствам. В Україні, з огляду на її історичний досвід переходу від планової до ринкової економіки, термін «приватизація» може мати додаткові значення, пов'язані з специфічними процедурами та законодавчими актами, що регулюють цей процес.

Контекстуальність також включає в себе врахування специфічних економічних концепцій, які можуть бути незнайомими для цільової аудиторії. Наприклад, термін «subprime mortgage» стосується іпотечних кредитів, що надаються позичальникам з низьким кредитним рейтингом. У контексті США цей термін має чітке визначення, пов'язане з іпотечною кризою 2008 року. У той же час, в Україні термін «субпрайм» може бути малозрозумілим без детальшого пояснення економічних обставин, що його оточують. Перекладачі повинні бути готовими пояснити такі терміни, щоб забезпечити адекватність і точність перекладу.

Таким чином, контекстуальність перекладу економічних текстів є складним завданням, яке вимагає від перекладача не лише знання термінології, а й глибокого розуміння економічних концепцій, які можуть бути специфічними для певної культури чи економічної системи. Це передбачає необхідність проведення додаткових досліджень та аналізу економічних реалій обох країн, що є критично важливим для досягнення точності та адекватності перекладу.

Культурні відмінності можуть суттєво вплинути на процес перекладу економічних текстів, оскільки економічні концепції часто мають специфічні конотації та значення, що залежать від культурного контексту. Це підкреслює важливість для перекладача не лише знати терміни, а й розуміти культурні, соціальні та економічні аспекти, які формують ці терміни.

Л. С. Коваль у своїх дослідженнях наголошує на тому, що економічні концепції мають свої культурні конотації, які можуть бути незрозумілі для читача з іншої культурної середовища [13, с. 65]. Наприклад, термін «social safety net» (соціальна мережа безпеки) у США асоціюється з системою соціального забезпечення, яка підтримує людей у важких фінансових умовах. В Україні, однак, цей термін може викликати інші асоціації, пов'язані з недостатністю державної підтримки та соціальними проблемами. Перекладач, який не враховує ці культурні нюанси, може призвести до неправильного тлумачення терміна.

Прикладом культурних відмінностей є поняття «entrepreneurship» (підприємництво). У західних країнах, зокрема в США, підприємництво сприймається як символ успіху, інновацій та особистої відповідальності. В Україні ж, через історичний досвід і певні стереотипи, підприємництво може асоціюватися з ризиком і недовірою. Відповідно, перекладач має бути уважним, щоб адекватно передати ці асоціації. Він може використати додаткові пояснення або контекстуалізувати терміни, щоб уникнути непорозумінь.

Дослідження О. В. Шарковської також підтверджують, що культурні відмінності можуть стати на заваді точному перекладу, якщо перекладач не має глибокого розуміння соціокультурного контексту, в якому створювався оригінальний текст [23]. Наприклад, термін «market economy» (ринкова економіка) може мати позитивне значення в країнах із розвинутою економікою, де ринок асоціюється з прогресом і добробутом. В Україні, що проходила через перехід до ринкових відносин, цей термін може мати змішані конотації, пов'язані з економічними труднощами та нерівністю. У цьому випадку перекладач має вміти адаптувати переклад так, щоб він відображав ці нюанси.

Крім того, приклади з практики перекладу свідчать про те, що в різних культурах одні й ті ж економічні терміни можуть мати зовсім різні значення. Наприклад, термін «corporate social responsibility» (корпоративна соціальна

відповідальність) в західних країнах є нормою, і компанії активно займаються соціальною відповідальністю. В Україні ж, особливо в умовах переходу до ринкової економіки, цей термін може не мати чіткого розуміння і сприйматися як ще одна форма корпоративного піару.

Тож, врахування культурних відмінностей є критично важливим для успішного перекладу економічних текстів. Перекладачі повинні мати не лише лексичні знання, а й глибоке розуміння соціокультурних контекстів, в яких використовуються економічні терміни. Це дозволить їм передати точність та зрозумілість перекладу, уникнувши можливих непорозумінь і забезпечивши адекватність комунікації.

Адаптація тексту до цільової аудиторії є ключовим аспектом успішного перекладу економічних текстів. Цей процес передбачає не лише механічний переклад термінів, але й врахування рівня знань, інтересів та культурного контексту читача, що має важливе значення для забезпечення зрозумілості та доступності матеріалу.

Л. С. Коваль зазначає, що адаптація може включати спрощення термінології та стилю, щоб зробити текст доступним для широкої аудиторії [13, с. 61]. Наприклад, при перекладі економічних статей для журналістів або студентів, які не є фахівцями в цій області, може бути доцільно використовувати менш технічні терміни. Наприклад, термін «macroeconomic stability» (макроекономічна стабільність) можна пояснити як «забезпечення загального економічного здоров'я країни». Таким чином, складні концепції стають зрозумілішими для ширшого кола читачів.

Дослідження О. В. Шарковської підкреслює, що адаптація тексту може також включати додавання приміток або коментарів, щоб пояснити складні концепції, які не мають прямих відповідників в українській мові [23]. Наприклад, термін «fiscal policy» (фіскальна політика) може бути супроводжений коротким поясненням, що це «стратегія уряду щодо оподаткування і витрат, яка впливає на економічну активність». Це дозволяє

зробити текст більш зрозумілим та доступним для читача, не знижуючи при цьому його академічної цінності.

Крім того, важливим аспектом адаптації є розуміння специфіки цільової аудиторії. Наприклад, економічні статті, призначені для політиків, можуть вимагати більш формального стилю та складнішої термінології, оскільки ці читачі мають вищий рівень підготовки. У той же час, матеріали, призначені для загальної публіки, повинні бути більш доступними і простими в подачі інформації.

Іншим прикладом адаптації тексту може бути публікація економічних звітів. Для фінансових аналітиків звіти можуть бути насичені специфічними термінами та статистичними даними, тоді як для широкої аудиторії звіт може бути оформлений у вигляді презентації з візуалізацією даних, що дозволяє легше сприймати складну інформацію.

Адаптація також може включати використання мовних стилів, що відповідають культурним особливостям. Наприклад, в англomовному світі звикли використовувати активний голос, тоді як в українському контексті може бути прийнятнішим вживання пасивного. Перекладачі мають бути обережними з такими стилістичними відмінностями, щоб не змінити сенс повідомлення.

Отже, переклад економічних текстів підтверджує важливість лексико-граматичних особливостей, контекстуальності, культурних аспектів та адаптації тексту для цільової аудиторії. Адаптація є важливим інструментом для забезпечення ефективної комунікації між різними культурами та професійними сферами. Дослідження в цій сфері сприяють розвитку теорії і практики перекладу, що, в свою чергу, має важливе значення для забезпечення ефективної міжкультурної комунікації в умовах глобальної економіки. Успішний переклад економічних текстів є важливою складовою міжнародної комунікації, яка допомагає зменшити інформаційний бар'єр між різними культурами та сприяє розвитку глобальних економічних відносин. Зважаючи

на всі ці аспекти, важливість якісного перекладу економічних текстів стає очевидною і потребує систематичного підходу до їх вивчення та аналізу.

1.2. Види перекладу економічних текстів

У сучасному світі, де економічні відносини стають дедалі більш глобальними, необхідність у якісному перекладі економічних текстів зростає. Залежно від форми тексту та мети перекладу, можна виокремити кілька видів перекладу економічних текстів: письмовий та усний переклад, синхронний і послідовний.

Письмовий переклад відіграє важливу роль в економічній сфері, оскільки економічна інформація потребує точного передання термінів та змісту для забезпечення чіткого розуміння між сторонами. Серед документів, що часто підлягають письмовому перекладу, є фінансові звіти, договори, бізнес-плани, аналітичні огляди, наукові статті та інші офіційні документи, де навіть найменші відхилення від оригіналу можуть призвести до непередбачуваних наслідків. У зв'язку з цим письмовий переклад економічних документів часто вимагає специфічних знань у певних галузях, особливо у фінансовій і юридичній термінології.

Одним із важливих аспектів письмового перекладу є можливість редагування та коригування тексту, що дозволяє перекладачеві зосередитися на точному переданні кожного терміна та фрази. Це особливо важливо при роботі з економічними текстами, де кожне слово може мати точне значення і нести важливу інформацію. Наприклад, відмінність у перекладі фінансових термінів між українською та англійською мовами може призвести до неоднозначності, а в контексті міждержавних договорів і міжнародних контрактів такі неточності можуть стати причиною судових розглядів.

Особливість перекладу економічних текстів полягає в необхідності передати всі деталі та термінологію оригіналу з максимальною точністю. Будь-яка неточність чи відхилення можуть вплинути на загальний зміст документа і навіть призвести до значних фінансових збитків або правових

проблем. Науковці, такі як А. П. Дьяков, підкреслюють, що недоліки в передачі економічних термінів можуть викликати непорозуміння і, як наслідок, фінансові втрати. Зокрема, науковець вказував на те, що точність у передачі спеціальної лексики є критичною для професійного перекладу економічних текстів [25].

Переклад фінансових звітів є критичним, оскільки ці документи містять дані про доходи, витрати, активи та пасиви підприємства. Неправильне тлумачення навіть одного фінансового терміна може призвести до помилок у фінансовій звітності, що, своєю чергою, вплине на сприйняття бізнесу інвесторами або акціонерами. Наприклад, неправильний переклад терміну «depreciation» (амортизація) може викликати нерозуміння суті розрахунків, пов'язаних з вартістю активів.

У контрактах, особливо міжнародних, важливе значення має правильний переклад юридичних термінів, що визначають права та обов'язки сторін. Неправильний переклад одного терміна, наприклад «liability» (відповідальність), може змінити зміст зобов'язань сторін, що призведе до можливих судових спорів.

Аналітичні документи та прогнози часто містять складні економічні терміни, які потребують точного та чіткого перекладу. Це може включати показники ефективності, прогнози розвитку ринку або детальний аналіз ризиків. Наприклад, при перекладі економічного аналізу вартості ризиків неправильне трактування термінів, таких як «risk assessment» (оцінка ризику) або «market volatility» (ринкова волатильність), може суттєво змінити суть звіту.

А. П. Дьяков досліджував особливості економічного перекладу: Він одним із перших підняв питання важливості точного перекладу економічної лексики, зазначаючи, що неточності у використанні економічних термінів можуть спричинити непорозуміння між сторонами [25]. Він звертав увагу на те, що перекладачі повинні мати ґрунтовні знання в економічній сфері, аби правильно передати суть оригіналу.

В. С. Марченко досліджуючи специфіку перекладу економічної термінології, підкреслювала важливість точного перекладу лексем, які можуть мати подвійне значення, залежно від контексту [19, с. 36-37]. Наприклад, термін «equity» (власний капітал або справедливість) вимагає точного розуміння контексту, аби уникнути двозначності в перекладі.

Переклад економічної термінології часто є складним через наявність специфічних лексем і конструкцій, які можуть бути притаманні лише певним мовам. Економічні терміни нерідко мають кілька значень, залежно від контексту, що вимагає від перекладача не лише знань мови, а й компетентності в економічній сфері. Наприклад, термін «asset» в англійській мові може позначати як актив компанії, так і певний об'єкт інвестицій. Тому перекладачі повинні бути особливо обережними при виборі варіанта перекладу.

Одним з основних методів, що використовуються у перекладі економічної термінології, є транскрибування та транслітерація. Ці методи застосовуються, коли переклад дослівний не є можливим або втрачає суть. Однак навіть тут існує ряд труднощів, зокрема, необхідність адаптації термінів до місцевих умов, що може включати введення нових термінів у мову перекладу. Наприклад, для українського перекладача важливим є правильне передання англомовних термінів, які відсутні в українській мові, що вимагає винаходження нових лексичних одиниць або адаптації вже існуючих.

Письмовий переклад є важливим інструментом в економічній сфері, який забезпечує точне передання змісту офіційних документів. Завдяки можливості редагування та коригування, письмовий переклад дозволяє перекладачеві досягати високої точності та уникати помилок, що можуть мати серйозні наслідки. Науковці відзначають важливість компетентності та знань у перекладі економічних текстів, що підкреслює особливості та вимоги до професій.

Усний переклад може бути представлений у двох основних формах: синхронний та послідовний. Синхронний переклад є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, що застосовується на міжнародних зустрічах,

конференціях, семінарах, де комунікація між представниками різних країн потребує миттєвого передання інформації. Цей вид перекладу вимагає від перекладача не тільки високих мовних навичок, а й здатності миттєво обробляти та передавати інформацію слухачам. У випадку фінансових або економічних конференцій завдання перекладача стає ще складнішим, оскільки часто обговорюються складні терміни, специфічні для фінансової сфери, або економічні концепції, які потребують точного розуміння і точного відтворення мовою перекладу.

Синхронний переклад у сфері економіки та фінансів має свої особливості, пов'язані з термінологією, стилістикою і культурними відмінностями. Учасники таких подій можуть обговорювати економічну ситуацію, фінансові показники, аналіз ринку, інвестиційні можливості, що потребує точності в переданні кожного поняття та специфічного знання теми. Це накладає додаткові вимоги на перекладача, який повинен орієнтуватися в економічній тематиці, розуміти сучасні тенденції та володіти термінологією.

Перекладачі повинні володіти спеціалізованими знаннями, щоб передати зміст точно і зрозуміло, не спотворюючи важливих нюансів, адже помилка може коштувати довіри чи навіть призвести до фінансових втрат учасників конференції. Наприклад, під час обговорення економічних концепцій, таких як «волатильність ринку» або «диверсифікація активів», неточність у перекладі може змінити зміст висловлювання і вплинути на розуміння слухачами суті питання [28].

У науковій літературі розглядається багато аспектів синхронного перекладу економічних текстів, зокрема труднощі з перекладом спеціалізованої термінології та культурних особливостей.

О. С. Чернов – один із провідних дослідників у галузі синхронного перекладу, який наголошував на важливості швидкого ухвалення рішень у процесі перекладу. О. С. Чернов підкреслював, що синхронний перекладач не має часу на ретельне обдумування варіантів перекладу, тому повинен миттєво вибирати найбільш адекватний еквівалент. У випадку економічних

конференцій це вимагає високого рівня обізнаності в спеціалізованій термінології, яка не завжди має прямий відповідник в іншій мові. Наприклад, такі терміни, як «hedging» (хеджування) або «leverage» (фінансовий важіль), можуть мати кілька значень, і перекладач повинен швидко орієнтуватися в контексті [26].

Основні виклики синхронного перекладу економічної тематики пов'язані з наступними аспектами: швидкість обробки інформації, точність термінології, знання економічних концепцій, здатність працювати під тиском.

Перекладач має миттєво сприймати і перекладати інформацію, що вимагає високої концентрації. Будь-яке уповільнення або зволікання може порушити сприйняття інформації слухачами. Економічна термінологія часто має вузькоспеціалізований характер, і неправильне використання одного терміну може спотворити зміст виступу. Наприклад, неправильний переклад терміну «equity» як «рівність» замість «капітал» може змінити загальний сенс обговорюваного питання. Перекладач повинен володіти знаннями не тільки термінології, але й концепцій, які стоять за нею. Наприклад, поняття «рентабельності» або «доданої вартості» мають глибокий зміст, який не завжди можна передати простими словами.

Синхронний перекладач піддається високому рівню стресу, оскільки він перебуває в ситуації, де помилка може коштувати дорого. На конференціях, де обговорюються економічні питання, слухачі очікують точності й швидкості, тому перекладач повинен бути психологічно стійким і готовим до роботи в умовах підвищеного навантаження.

На міжнародних фінансових форумах, де обговорюються показники ринків, політика центральних банків або інвестиційні можливості, перекладачам доводиться працювати з термінами, що не завжди мають еквіваленти. Наприклад, у перекладі обговорення показників рентабельності використовується термін «return on investment» (ROI), який не завжди має дослівний відповідник. Тут важливо розуміти сутність показника, щоб передати його значення доступно [23].

Сучасні методи навчання перекладачів для економічних заходів зосереджуються на розвитку мовної компетенції, аналітичних навичок та спеціалізованих знань. Використовуються такі методи, як: імітаційні вправи, вивчення термінології, практика в реальних умовах.

Синхронний переклад в економічній сфері є складним процесом, що вимагає від перекладача високих мовних навичок, здатності до швидкого оброблення інформації та спеціальних знань у галузі економіки.

Послідовний переклад, в свою чергу, передбачає, що оратор робить паузи після певних фрагментів своєї промови, під час яких перекладач передає зміст сказаного. Цей вид перекладу також часто використовується в бізнес-переговорах, де важлива точність і адекватність передачі інформації. Перевагою послідовного перекладу є можливість краще зрозуміти контекст і задати питання для уточнення, якщо це необхідно. Однак, цей метод може займати більше часу, що є важливим фактором у динамічних бізнес-середовищах.

У перекладі економічних текстів також розрізняють методи, які можуть суттєво впливати на якість фінального продукту. Найбільш вживаними методами є дослівний та адекватний переклад.

Дослівний переклад, або буквальний переклад, спрямований на максимально точну передачу тексту з мови-джерела мовою-ціллю, зберігаючи структуру, лексику та синтаксис оригіналу. Проте цей підхід часто стикається з труднощами, після чого мови відрізняються не лише граматично, а й культурними кодами, стилістикою та особливостями.

Науковиця, Л. А. Лисиченко відзначає, що дослівний переклад є ефективним лише в умовах, коли структура і лексичні одиниці оригіналу відповідають нормам мови-цілі. У науково-технічних текстах він також доцільний для передачі формулювань, таблиць або термінів, які не потребують адаптації. наприклад, термін «електромережа» за «електромережа» ,«сітка потужності» не відповідає [18].

Інший приклад – переклад фінансових термінів. Термін «interest rate» дослівний переклад – «відсоткова ставка».

Для уникнення подібних помилок рекомендовано використовувати комбінований підхід: дослівний переклад для чітких технічних понять і адаптований для термінів із широким або контекстом.

Адекватний переклад, навпаки, є більш ефективним у контексті економічної термінології, оскільки він враховує не лише буквальний зміст, але й культурні та стилістичні відмінності.

Переклад економічних термінів вимагає від перекладача глибокого розуміння не лише мови, але й предметної області. Це обумовлено рядом специфічних особливостей.

У сфері економіки терміни можуть мати різні значення в залежності від контексту. Наприклад, термін «кредит» може вказувати на фінансовий інструмент або на довгострокові зобов'язання, що вимагає уважності при перекладі. Відзначено, що використання термінів без врахування їх контексту може призвести до помилок [23, с. 65]. Перекладачі повинні враховувати культурні та соціальні аспекти, що впливають на значення терміна.

Деякі терміни можуть бути пов'язані з конкретними економічними концепціями, які мають свою специфіку у різних країнах. Це може створити труднощі при їх перекладі. Наприклад, термін «моральний ризик» (moral hazard) вживається у страховій справі та фінансах, і його розуміння може варіюватися залежно від контексту. У деяких випадках терміни можуть не мати прямих відповідників в іншій мові. У таких ситуаціях перекладач може вдаватися до адаптації терміна або його пояснення. Наприклад, термін «crowdfunding» може бути перекладений як «колективне фінансування», що допомагає краще зрозуміти його значення [28].

Економічна термінологія містить численні спеціалізовані терміни, які можуть бути незрозумілими для людей, які не мають відповідної освіти чи досвіду. Перекладач має знати не тільки терміни, але й їхнє застосування в різних контекстах. Оскільки економіка є динамічною сферою, нові терміни

постійно виникають, що ускладнює переклад. Це потребує постійного вдосконалення знань перекладача про нові економічні тренди та інструменти.

Економічні тексти часто містять правову термінологію, що вимагає від перекладача знання юридичних норм та правил. Неправильний переклад юридичного терміна може призвести до серйозних юридичних наслідків, тому важливо забезпечити високий рівень точності.

В сучасних умовах глобалізації економічних відносин роль перекладу економічних текстів є надзвичайно важливою. Висока якість перекладу забезпечує точність передання змісту, правильне розуміння термінології та запобігає можливим фінансовим і правовим ризикам.

Усний переклад, зокрема синхронний і послідовний, має свої особливі виклики. Синхронний переклад вимагає швидкості, точності та високого рівня підготовки, тоді як послідовний дозволяє краще врахувати контекст. Обидва види перекладу потребують від перекладача знань термінології, економічних концепцій і здатності до роботи в стресових умовах. Ефективність перекладу економічних текстів завдяки не лише знанням мов і термінології, а й розумінню сучасних економічних тенденцій і культурних особливостей, що впливають на значення термінів

1.3. Економічна термінологія: класифікація та особливості

Термінологія відіграє ключову роль у передачі економічних понять і процесів. Науковці визначають термін як спеціалізоване слово або словосполучення, яке чітко виражає поняття певної галузі знань. В економічній сфері термінологія складається з широкого спектру термінів, що охоплюють різноманітні аспекти, такі як фінанси, банківська справа, бухгалтерський облік, менеджмент та інші економічні дисципліни. Знання та правильне використання економічної термінології є необхідними умовами для точності і адекватності комунікації в економічних текстах.

Класифікація економічних термінів може здійснюватися за кількома критеріями. Терміни, як основні одиниці науково-технічної мови, можна класифікувати за структурою на прості та складні, що дозволяє систематизувати їх залежно від кількості компонентів і способу їх утворення. Простий термін складається з одного слова і найчастіше є лексичною одиницею, яка позначає конкретне поняття без додаткових уточнень. Наприклад, такі терміни, як «інфляція», «капітал», «молекула» або «гравітація», є однослотовими і відображають основні категорії або явища відповідної галузі знань.

Складні терміни, своєю чергою, включають кілька слів, які разом формують єдине поняття. Вони часто виникають унаслідок необхідності уточнення або деталізації базового терміна. Наприклад, такі терміни, як «валютна інтервенція», «теорія відносності» або «електромагнітне випромінювання», складаються з двох чи більше компонентів, кожен із яких вносить додаткову смислову складову. Дослідження мовознавців свідчать, що складні терміни є характерними для наукових і технічних текстів, оскільки вони дозволяють точно окреслити межі поняття та уникнути багатозначності [38, 42].

До простих термінів також відносять терміни-неологізми, які виникають у процесі розвитку науки, наприклад, «лазер», «квант», «геном». Водночас складні терміни можуть містити навіть три чи більше слів, як «оптична спектральна щільність» або «коефіцієнт корисної дії». На думку лінгвістів, структура складних термінів може бути комбінаторною (поєднання самостійних слів) або похідною (включення суфіксів, префіксів або основ, що утворюють новий термін) [40] Класифікація термінів за структурою не лише відображає їхню мовну форму, але й сприяє кращому розумінню та точності використання у різних контекстах, забезпечуючи стандартизацію наукової та технічної комунікації.

Відповідно до класифікації за походженням терміни поділяються на запозичені та власні, що дозволяє простежити їхні історичні, культурні та

мовні корені. Запозичені терміни часто використовуються через глобалізацію науки, техніки та міжнародні економічні відносини. Їхнє походження пов'язане з іншими мовами, такими як англійська, французька, німецька чи латинська. Наприклад, у сфері економіки широко застосовуються терміни англійського походження: «маркетинг», «аутсорсинг», «стартап», «бренд», «фінансинг», які часто зберігають оригінальну форму, адаптуючись лише до фонетичних і граматичних правил української мови. Подібним чином, французьке походження мають терміни «банкрот», «депозит», «акредитив», які увійшли в обіг із розвитком фінансових систем і торгівлі.

Запозичені терміни нерідко стають універсальними для багатьох мов, забезпечуючи уніфікацію професійної комунікації. Наприклад, терміни в інформаційних технологіях, такі як «сервер», «хостинг», «плагін», є міжнародними стандартами, зрозумілими у глобальному професійному середовищі. Ніда зазначає, що запозичення найчастіше пов'язане із розвитком нових технологій або теорій, які спочатку формуються в іншомовному середовищі [40].

Власні терміни, у свою чергу, є продуктом національного розвитку науки, теорії та практики. Вони часто створюються для позначення специфічних понять, які відображають національний досвід або культурні особливості. Наприклад, у галузі економіки українськими термінами є «господарство», «споживання», «товарообіг», «самоврядування». Такі терміни формуються на основі існуючого словникового запасу мови, зберігаючи її автентичність і унікальність.

Значущим прикладом є українські терміни, що виникають із розвитку місцевих економічних концепцій, наприклад, «доброчесність підприємництва», «прибутковість інвестицій» або «кооперація». На думку мовознавців, власні терміни відіграють ключову роль у збереженні національної термінологічної традиції, сприяючи укоріненню поняттєвого апарату в культурному та науковому середовищі країни. Запозичені та власні

терміни взаємодоповнюють одне одного, забезпечуючи баланс між глобалізацією знань і збереженням національної ідентичності.

Частотність вживання термінів є важливим критерієм їх класифікації, що відображає рівень зрозумілості та широту використання в суспільстві. Загальноновживані терміни мають широкий контекст застосування та зрозумілість для значної частини аудиторії. Вони є невід'ємною частиною загальноосвітнього рівня мовців і часто використовуються в повсякденному спілкуванні, засобах масової інформації та базових навчальних програмах. Наприклад, терміни «валютний курс», «інфляція», «прибуток», «капітал» або «економічне зростання» є знайомими навіть тим, хто не має спеціальної освіти у сфері економіки. Вони відображають ключові економічні явища, які впливають на життя суспільства в цілому.

На противагу цьому, вузькоспеціальні терміни використовуються у конкретних професійних або наукових сферах і вимагають від адресата певного рівня компетенції чи знань. Наприклад, такі терміни, як «абстрактний рентофінанс», «фундаментальний аналіз», «мультиплікативний ефект» або «квантова електродинаміка», залишаються зрозумілими переважно фахівцям відповідних галузей. Вони часто не мають еквівалентів у загальноновживаній лексиці та передбачають розуміння складних концепцій або методологій. Згідно з дослідженнями мовознавців, вузькоспеціальні терміни відіграють роль ключових маркерів професійної мови, сприяючи точності та однозначності комунікації [15, 16].

Окремою групою є терміни, що перебувають на межі цих двох категорій. Наприклад, терміни «ліквідність», «диверсифікація» або «депозитарій» поступово переходять із вузькоспеціального в загальноновживаний обіг завдяки активному висвітленню економічних процесів у засобах масової інформації. Це явище називають термінологічною дифузією, і воно свідчить про адаптацію суспільства до нових знань.

Таким чином, класифікація термінів за частотністю вживання демонструє, як понятійний апарат науки та техніки впливає на загальну

культуру мовлення. Загальноживані терміни забезпечують комунікацію між спеціалістами та широким загалом, тоді як вузькоспеціальні залишаються інструментом глибокого аналізу та професійного обміну. Баланс між цими групами сприяє розвитку наукової грамотності та професійної комунікації.

Терміни-словосполучення є одним із найважливіших елементів фінансової термінології, що активно використовуються у фінансових документах, таких як звіти, баланси, аудиторські висновки, контракти та інші офіційні документи. Вони є не просто набором слів, а структурованими мовними одиницями, які відображають комплексні економічні поняття. Наприклад, термін «common stock capital accounts», який перекладається як «рахунки акціонерного капіталу по звичайним акціям», складається з трьох ключових компонентів: «common stock» вказує на тип акцій, «capital» визначає їхню фінансову суть, а «accounts» уточнює, що мова йде про рахунки у фінансовій звітності. Кожен із цих компонентів відіграє важливу роль у формуванні загального змісту [41].

Подібні терміни часто містять технічні деталі, які вимагають точного перекладу та розуміння. Наприклад, такі словосполучення, як «net income before taxes» («чистий дохід до оподаткування»), «current liabilities» («поточні зобов'язання»), «gross profit margin» («валова рентабельність») або «working capital turnover» («оборотність робочого капіталу»), є невід'ємними складовими фінансових звітів і часто використовуються для аналізу ефективності діяльності компаній. Для їхнього адекватного розуміння та перекладу необхідно враховувати не лише лексичне значення окремих слів, але й контекст, у якому вони застосовуються, а також специфіку правових і економічних систем [41].

Окрему складність становлять терміни-словосполучення, які містять метафоричні або абстрактні елементи, наприклад, «toxic assets» («токсичні активи») або «black swan event» («подія чорного лебедя»). Ці терміни виникають унаслідок економічних криз чи нестандартних ситуацій, і для їх точного розуміння потрібно враховувати як контекст, так і культурні

особливості джерельної мови. Терміни-словосполучення є не лише важливим елементом фінансової документації, а й викликом для перекладачів і фахівців, які працюють з ними. Їх правильне розуміння, переклад і використання потребують глибоких знань економічної теорії, професійної лексики та особливостей юридичного контексту. Це підкреслює важливість ретельної роботи з фінансовою термінологією, яка забезпечує точність і коректність передачі економічних понять.

Вивчення економічної термінології є важливим аспектом підготовки та діяльності науковців, практиків і студентів економічних спеціальностей, оскільки термінологія формує базис для професійного спілкування, аналітики та передачі знань. Т. І. Савченко підкреслює, що опанування термінологічного апарату є ключем до розуміння економічних концепцій та забезпечення ефективної комунікації в галузі. Дослідниця у своїх працях акцентує увагу на ролі термінів у науковій діяльності, наголошуючи, що вони є не лише засобом позначення понять, а й інструментом узагальнення знань і представлення нових теорій. Наприклад, такі терміни, як «економічна ефективність», «структурна безробіття» чи «прогнозування ризиків», мають чітко визначене значення, яке дозволяє використовувати їх у міждисциплінарних дослідженнях [23, с. 78].

С. О. Швачко зосереджується на значенні термінології у процесі навчання студентів економічних спеціальностей, наголошуючи, що чітке розуміння термінів сприяє кращому засвоєнню таких ключових економічних концепцій, як «гранична корисність», «попит і пропозиція», «ліквідність» або «фінансова стабільність». Дослідження показують, що систематичне використання термінів у навчальному процесі допомагає студентам не лише засвоїти нові поняття, але й формувати професійну компетентність, яка є необхідною для аналізу сучасних економічних явищ [27].

Окрім того, багато дослідників відзначають необхідність стандартизації термінології для забезпечення точності у наукових публікаціях та практичній діяльності. Наприклад, у сфері міжнародної торгівлі терміни «FOB» («free on

board»), «CIF» («cost, insurance, and freight») або «L/C» («letter of credit») потребують однозначного розуміння та правильного використання, адже будь-які помилки у трактуванні можуть призводити до значних фінансових ризиків.

Таким чином, економічна термінологія є не лише інструментом передачі знань, а й засобом аналізу, узагальнення та комунікації. Її вивчення дозволяє не лише поглиблювати теоретичні знання, але й підвищувати професійну компетентність, сприяючи розвитку науки та економічної практики.

Економічна термінологія є ключовим інструментом для представлення, розуміння та передачі складних економічних концепцій. Вона потребує уважного ставлення до вибору термінів, їхньої структури та врахування культурних і мовних контекстів. Систематичне дослідження термінології дозволяє виявляти проблеми, пов'язані з її використанням, і сприяє вдосконаленню навчальних програм у вищих навчальних закладах, що є особливо важливим для формування професійного словника майбутніх економістів.

Зважаючи на динамічний характер економіки, постійна поява нових термінів і концепцій вимагає від науковців і практиків актуалізації знань. Терміни є не лише словами, що описують явища, але й індикаторами розвитку економічної теорії та практики. Їхнє правильне використання забезпечує точність у науковій діяльності, навчанні та професійній практиці, підвищуючи ефективність комунікації між фахівцями. Наприклад, такі терміни, як «ліквідність», «валовий внутрішній продукт», «фіскальна політика» або «інноваційна економіка», є основою для розуміння сучасних економічних процесів і прийняття рішень на різних рівнях.

Історичний контекст також має велике значення у вивченні економічної термінології. Розвиток економічних теорій і практик може змінювати значення термінів або створювати нові. Це вимагає від фахівців не лише знання визначень, але й розуміння їхнього практичного застосування.

Економічна термінологія впливає на якість професійного спілкування, ефективність управлінських рішень та функціонування економічних систем. Її

вивчення та класифікація сприяють підвищенню професійного рівня фахівців і полегшують взаєморозуміння між представниками різних економічних сфер. У навчанні це дозволяє студентам краще орієнтуватися в економічних явищах, а в практиці – забезпечувати точність і надійність фінансової документації, звітів і договорів. Економічна термінологія є не лише набором спеціалізованих понять, а й інструментом, що забезпечує якісну комунікацію, формування професійного іміджу та розвиток економіки. Її вивчення потребує системного підходу, що враховує історичний розвиток, культурний контекст і практичне застосування. Це робить її важливим напрямом досліджень і невід’ємною частиною підготовки економістів до сучасних викликів.

Висновки до розділу 1.

У межах першого розділу було розглянуто основні аспекти перекладу економічних текстів, що включають поняття, особливості та види перекладу, а також ключову роль економічної термінології в цьому процесі. Переклад економічних текстів має критичне значення для забезпечення ефективної міжнародної комунікації, адже він потребує не лише володіння мовами, але й глибокого розуміння економічних концепцій та термінології. Якісний переклад дозволяє уникнути фінансових і юридичних ризиків, які можуть виникнути через неточності або помилки в інтерпретації.

Однією з ключових особливостей економічної термінології є її багатозначність і залежність від контексту, що ускладнює процес перекладу. Часто економічні тексти містять вузькоспеціалізовані поняття, які потребують адаптації або створення нових еквівалентів у цільовій мові. При цьому ефективність перекладу значною мірою залежить від правильного вибору методу: дослівний переклад застосовується для технічних термінів, тоді як адекватний дозволяє враховувати культурні та мовні особливості тексту.

Особливу увагу приділено аналізу типів перекладу. Письмовий переклад економічних текстів вимагає високої точності, оскільки навіть найменші помилки можуть призвести до серйозних наслідків. Усний переклад, зокрема синхронний та послідовний, передбачає не лише точність, але й швидкість

обробки інформації, що робить цей вид перекладацької діяльності значно складнішим.

Значну роль у перекладі економічних текстів відіграють культурні та контекстуальні особливості, які впливають на розуміння термінів і концепцій. Успішний переклад залежить від здатності перекладача враховувати ці аспекти, забезпечуючи адекватність і точність передачі інформації. Таким чином, переклад економічних текстів є складним і багатогранним процесом, який вимагає системного підходу, високого рівня професійної підготовки та постійного вдосконалення знань і навичок.

РОЗДІЛ 2.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

2.1. Лексичні та граматичні труднощі перекладу

Лексичні та граматичні труднощі перекладу економічних текстів є однією з найбільших проблем для перекладачів, оскільки вони пов'язані із суттєвими відмінностями у структурі мов та підходах до формування термінології. Ці труднощі стають особливо очевидними при роботі з багатозначними словами, відсутністю прямих еквівалентів та відмінностями у граматичних структурах, характерних для англійської та української мов.

Однією з основних лексичних проблем у перекладі економічних текстів є багатозначність термінів, що особливо характерно для англійської мови. Така багатозначність може створювати суттєві труднощі, адже терміни часто мають кілька варіантів тлумачення залежно від контексту. Наприклад, слово «capital» може означати «капітал» у фінансовій сфері, «столицю» в географічному аспекті або «великий» у випадку опису літер. У таких випадках вибір неправильного значення терміна може призвести до спотворення змісту тексту. Тому надзвичайно важливо проводити ретельний контекстуальний аналіз для забезпечення точності перекладу.

Дослідниця Л. А. Лисиченко підкреслює, що багатозначність економічних термінів потребує від перекладача не лише високого рівня мовної компетенції, але й розуміння специфіки термінології [18]. Наприклад, термін «assets» у бухгалтерському обліку вживається як «активи», але в ширшому контексті може позначати будь-які ресурси, які мають цінність. Вибір неправильного еквівалента може викликати нерозуміння або навіть серйозні помилки в інтерпретації документа.

Контекстуальний аналіз стає особливо важливим у випадках, коли один і той самий термін вживається у різних економічних сферах. Наприклад, термін «equity» у фінансах означає «власний капітал», але в юридичному контексті може позначати «справедливість» або «рівність». У перекладі договорів чи фінансових звітів правильне тлумачення цього терміна має вирішальне значення для збереження точності документа [41].

Іншим прикладом є термін «liquidity», який перекладається як «ліквідність». У фінансовому контексті він позначає здатність активів швидко конвертуватися в грошові кошти, тоді як у бізнес-контексті може використовуватися для опису загальної фінансової стабільності компанії. У цьому випадку перекладач повинен враховувати специфіку документа та потреби цільової аудиторії, щоб забезпечити зрозуміле та адекватне тлумачення [41].

Крім того, багатозначність може викликати труднощі навіть із простими на перший погляд термінами. Наприклад, слово «margin» у фінансовому контексті означає «прибуток», «маржа» або «різниця», залежно від сфери застосування. У страхуванні цей термін може позначати резервний фонд або грошову заставу. Неправильний переклад цього слова може змінити значення всієї частини тексту, наприклад, у фінансових прогнозах або договорах [41].

Для успішного вирішення таких проблем перекладач повинен не лише володіти мовою-джерелом та мовою-ціллю, але й мати ґрунтовні знання у сфері економіки. Як зазначає дослідник М. І. Бондаренко, важливим інструментом у роботі перекладача є розробка спеціалізованих глосаріїв, які містять контекстуальні пояснення багатозначних термінів [3]. Наприклад, для перекладу терміна «debt» у фінансовому звіті потрібно вказати, чи йдеться про загальний борг компанії, чи про конкретний вид зобов'язань, наприклад, «secured debt» («забезпечений борг») або «unsecured debt» («незабезпечений борг»).

Багатозначність термінів у перекладі економічних текстів вимагає від перекладача системного підходу, що включає аналіз контексту, розуміння економічної специфіки та використання додаткових довідкових матеріалів. Це дозволяє забезпечити точність та адекватність перекладу, запобігаючи помилкам, які можуть мати серйозні наслідки у сфері фінансів, бізнесу чи права.

Відсутність прямих еквівалентів в українській мові для багатьох англійських термінів є ще однією важливою проблемою, з якою стикаються

перекладачі економічних текстів. Це явище обумовлене різницею у фінансових системах, правових реаліях та культурних контекстах, які формують специфіку економічної термінології в різних мовах. У таких випадках переклад вимагає адаптації або розширеного пояснення для забезпечення точного і зрозумілого відтворення змісту.

Наприклад, англійський термін «penny stock», який використовується для позначення «спекулятивних акцій низької вартості», не має прямого аналога в українській мові. У США та Великій Британії цей термін стосується акцій, які торгуються за ціною нижче \$5 за штуку і характеризуються високим рівнем ризику та волатильності. В українській фінансовій практиці таке поняття є відносно новим, тому його переклад потребує детального роз'яснення. Зокрема, важливо пояснити, що «penny stocks» зазвичай належать до компаній з низькою капіталізацією, і їх купівля пов'язана з високим ризиком через відсутність стабільних доходів та прозорої звітності [41].

Інший приклад – термін «hedging», який перекладається українською мовою як «хеджування». Незважаючи на те, що цей термін уже закріпився у професійному вжитку, для широкої аудиторії він може бути недостатньо зрозумілим. «Hedging» стосується фінансової стратегії, що використовується для зниження ризиків через укладення страхових угод або використання похідних фінансових інструментів, таких як форвардні контракти, опціони чи ф'ючерси. Для правильного сприйняття цього терміна в перекладі може знадобитися додаткове пояснення, наприклад, у вигляді примітки: «Хеджування – це метод управління ризиками, який забезпечує захист від можливих фінансових втрат» [41].

Дослідник Г. М. Пастушенко підкреслює, що адаптація таких термінів часто потребує створення спеціалізованих глосаріїв або включення коротких описів у текст. Це дозволяє не лише забезпечити точність перекладу, але й зробити його зрозумілим для цільової аудиторії [22, с. 13]. Наприклад, термін «leveraged buyout» може бути перекладений як «викуп із залученням позикових коштів», але для нефахівців важливо пояснити, що це форма

придбання компанії, де основну частину вартості фінансують за рахунок кредитів або облігацій.

Ще одним прикладом є термін «crowdfunding», який часто перекладається як «колективне фінансування». Це поняття також є відносно новим в українському контексті, тому може бути незрозумілим без пояснення. Для забезпечення точності перекладач може додати опис: «Crowdfunding – це метод залучення капіталу через внески великої кількості людей, зазвичай через онлайн-платформи, для реалізації проекту чи стартапу» [41].

Відсутність прямих еквівалентів також є поширеною у сфері фінансових інструментів. Наприклад, термін «swap» використовується у перекладах без змін, однак для пояснення його значення необхідно вказати, що йдеться про фінансову угоду між двома сторонами щодо обміну грошовими потоками або активами на певний період. В українських текстах цей термін може бути доповнений приміткою, наприклад: «swap» – це фінансова угода, яка дозволяє компаніям знижувати ризики або оптимізувати витрати» [36].

Для вирішення проблеми відсутності прямих еквівалентів перекладачі можуть використовувати кілька підходів. Один із них – калькування, коли структура англійського терміна переноситься в українську мову із збереженням його елементів, як у випадку з термінами «cash flow» («грошовий потік») або «gross profit margin» («валова рентабельність»). Іншим підходом є адаптація терміна з урахуванням культурного та економічного контексту. Наприклад, термін «junk bonds», який позначає «сміттєві облігації», у перекладі часто уточнюється як «високоризиковані облігації з низьким рейтингом».

Таким чином, відсутність прямих еквівалентів є викликом, який вимагає від перекладача високого рівня професійної компетентності та знання економічних концепцій. Використання адаптаційних стратегій, створення глосаріїв і додаткові пояснення в тексті дозволяють забезпечити точність і зрозумілість перекладу, що є важливим для успішної міжкультурної комунікації у сфері економіки.

Запозичення та калькування є одними з найбільш поширених способів передачі англійської економічної термінології в українській мові. Вони широко використовуються для інтеграції нових термінів у професійну лексику, однак ці підходи мають як переваги, так і обмеження, які потребують уваги перекладача. Недостатньо виважене застосування цих методів може спричинити нерозуміння або спотворення змісту тексту, особливо для нефахівців.

Багато економічних термінів, що з'являються в англійському середовищі, входять до української мови у вигляді запозичень. Це явище пояснюється глобалізацією економіки, поширенням міжнародних стандартів та необхідністю використовувати єдину термінологію для зручності міжкультурної комунікації. Наприклад, терміни «marketing» (маркетинг), «branding» (брендинг), «outsourcing» (аутсорсинг) вже стали звичними у професійному середовищі в Україні. Вони зберігають свою оригінальну форму і, зазвичай, не потребують додаткових пояснень для фахівців, хоча можуть викликати труднощі у розумінні серед ширшої аудиторії.

Проте не всі запозичення є однаково зрозумілими. Наприклад, термін «leveraged buyout» («випуск з використанням позикових коштів») часто використовується без перекладу, особливо у спеціалізованих текстах, що орієнтовані на вузьке коло експертів. Така практика може створювати бар'єри у сприйнятті інформації, оскільки цей термін вимагає додаткового контекстуального роз'яснення. Як зазначає дослідниця Л. А. Лисиченко, для успішної адаптації запозичень важливо враховувати мовну компетенцію цільової аудиторії та особливості їхньої професійної діяльності [18]. Наприклад, замість залишати термін «leveraged buyout» без перекладу, доцільно пояснити, що це «фінансова угода, яка передбачає придбання компанії за допомогою позикових коштів, зазвичай забезпечених активами самої компанії».

Калькування, або дослівний переклад, є ще одним способом інтеграції англійських термінів в українську мову. Цей метод передбачає збереження

семантичної структури оригінального терміна, що дозволяє уникнути повної зміни його форми. Наприклад, терміни «cash flow» («грошовий потік») та «gross profit margin» («валова рентабельність») досить успішно калькуються, зберігаючи своє значення. Проте калькування має обмеження, особливо коли йдеться про ідіоматичні вирази або метафори.

Одним із прикладів невдалого калькування є переклад терміна «cash cow» як «грошова корова». Такий дослівний переклад втрачає свій ідіоматичний зміст, адже у фінансовій сфері «cash cow» позначає бізнес чи актив, який стабільно приносить значний прибуток без значних витрат. Для адекватного перекладу цього терміна слід використовувати адаптований варіант, наприклад, «стабільно прибутковий актив».

Запозичення та калькування можуть також мати різний ступінь прийнятності залежно від контексту. Наприклад, термін «toxic assets» («токсичні активи») у професійних текстах використовується майже без адаптації, оскільки його значення зрозуміле з контексту фінансових криз. У ширшому контексті, однак, цей термін потребує додаткового роз'яснення, наприклад: «Токсичні активи – це активи, які втратили свою цінність і створюють ризики для фінансової стабільності компанії чи установи» [36].

Таким чином, запозичення та калькування є ефективними інструментами для адаптації англійської економічної термінології в українському мовному середовищі. Однак їх використання має базуватися на глибокому аналізі контексту, специфіки терміна та потреб цільової аудиторії. Для уникнення помилок і забезпечення точності перекладу необхідно поєднувати ці методи з адаптацією, поясненнями або створенням глосаріїв, що сприятиме кращому розумінню та ефективній комунікації в економічній сфері.

Неологізми є невід'ємною частиною сучасної економічної термінології, що виникають унаслідок динамічного розвитку економіки, технологій та міжнародних відносин. Вони відображають нові поняття, явища і процеси, які стають важливими у глобальному масштабі. У більшості випадків неологізми спочатку з'являються в англійськомовному середовищі, що обумовлено

домінуванням англійської мови як основної мови міжнародної економічної комунікації. Однак, інтеграція цих термінів в українську мову пов'язана з низкою труднощів, включаючи відсутність усталених відповідників та необхідність адаптації до національного контексту.

Одним із прикладів є термін «crowdfunding», який перекладається як «колективне фінансування». Цей термін стосується механізму залучення коштів від широкого кола людей через спеціалізовані платформи для фінансування проектів, стартапів або громадських ініціатив. Хоча переклад досить точно передає базове значення терміна, його повне розуміння потребує додаткового пояснення, оскільки концепція «crowdfunding» є відносно новою для української економічної практики. Наприклад, для більшого уточнення можна додати пояснення: «Колективне фінансування – це спосіб залучення коштів через добровільні внески людей, зазвичай на онлайн-платформах, таких як Kickstarter або GoFundMe» [21].

Дослідниця Л. А. Лисиченко зазначає, що адаптація неологізмів часто включає як переклад, так і створення нових термінів, які відповідають мовним нормам і культурним особливостям. Це особливо актуально у випадках, коли економічні поняття, виражені неологізмами, не мають аналогів в українській практиці. Наприклад, термін «fintech» (скорочення від «financial technology») описує інноваційні технології у фінансовій сфері, такі як мобільні платежі, криптовалюти або блокчейн. В українській мові цей термін часто використовується без перекладу, однак для нефахівців може бути доцільно пояснити, що йдеться про «фінансові технології, які впроваджують інноваційні рішення у сфері банківських послуг та фінансів» [25].

Ще одним прикладом є термін «gig economy», який у дослівному перекладі звучить як «економіка концертів» або «економіка підробітків». Він описує нову модель працевлаштування, де працівники виконують короткострокові контракти чи тимчасові завдання, а не працюють за традиційними трудовими договорами. В українському контексті цей термін вимагає додаткового роз'яснення, наприклад: «Gig economy – це економіка

тимчасових робочих місць, яка базується на виконанні окремих завдань або проектів без офіційного працевлаштування» [21].

Крім того, деякі неологізми стають популярними через глобальні економічні зміни. Наприклад, термін «carbon footprint» («вуглецевий слід») відображає кількість викидів вуглекислого газу, які генерує компанія, продукт чи діяльність. Цей термін активно використовується в контексті сталого розвитку та екологічної відповідальності. У професійних текстах він може потребувати розширеного тлумачення: «Вуглецевий слід – це показник, який оцінює загальний вплив людини чи компанії на зміну клімату через викиди парникових газів» [36].

Важливість адаптації неологізмів підкреслює також дослідник Г. М. Пастушенко, який вказує на необхідність створення спеціалізованих глосаріїв і термінологічних словників для фахівців, що працюють із такими термінами. Наприклад, термін «smart contracts» («розумні контракти») у сфері блокчейну потребує додаткового пояснення, оскільки він описує алгоритмічні угоди, що автоматично виконуються за умови дотримання певних умов [22, с. 9].

Неологізми також мають значення для популяризації нових економічних ідей. Наприклад, термін «sharing economy» («економіка спільного використання») став популярним у зв'язку з такими платформами, як Airbnb чи Uber. Для українських реалій це поняття все ще є відносно новим, тому може бути корисним додати пояснення: «Економіка спільного використання – це модель, що базується на обміні ресурсами між людьми, наприклад, спільне використання автомобілів чи оренда житла» [41].

Тож, неологізми у сфері економіки відіграють важливу роль у відображенні нових реалій і концепцій, які формуються в умовах глобалізації. Їх адаптація в українську мову вимагає комплексного підходу, що включає переклад, пояснення та створення нових термінів. Це сприяє не лише збагаченню професійної термінології, але й формуванню доступного інформаційного простору для різних категорій читачів.

Граматичні труднощі перекладу економічних текстів часто виникають через специфіку англійської мови, яка характеризується широким використанням багатокомпонентних термінів. Ці конструкції, зазвичай, складаються з кількох слів, що формують одне поняття. Їх точний переклад українською мовою є викликом для перекладача, оскільки потребує збереження не лише змісту, але й стилістичних та структурних особливостей.

Одним із найбільш відомих прикладів є термін «gross domestic product» (GDP), що перекладається як «валовий внутрішній продукт». Незважаючи на усталеність цього перекладу, його адаптація до української мови вимагала ретельного аналізу. Для збереження формальної структури та точності перекладачі повинні враховувати як граматичні правила, так і контекст використання терміна. Наприклад, у наукових текстах або фінансових звітах може бути доцільно додати скорочення «ВВП», яке часто використовується у професійній комунікації [40].

Дослідник М. І. Бондаренко звертає увагу на те, що багатокомпонентні терміни часто потребують додаткового роз'яснення, особливо коли вони використовуються в текстах, орієнтованих на широку аудиторію. Наприклад, термін «net interest margin» перекладається як «чистий відсотковий маржинал», однак для нефахівців цей переклад може бути незрозумілим [21]. У таких випадках необхідно додати пояснення, що йдеться про різницю між відсотками, отриманими фінансовою установою за кредитами, і витратами на виплату відсотків за депозитами. Це дозволяє уникнути неоднозначності і забезпечити точне сприйняття терміна.

Іншим прикладом є термін «current account deficit», що перекладається як «дефіцит рахунку поточних операцій». У цьому випадку складність полягає не лише у збереженні багатокомпонентної структури, але й у врахуванні економічного контексту, оскільки даний термін позначає перевищення імпорту над експортом у платіжному балансі країни. Для точного перекладу та розуміння аудиторією може знадобитися додаткове пояснення, наприклад:

«Дефіцит рахунку поточних операцій відображає негативний баланс у торгівлі товарами, послугами та доходами з-за кордону» [40].

Складність багатокomпонентних термінів також часто проявляється у використанні прикметників, які описують сутність поняття. Наприклад, термін «consolidated financial statement» перекладається як «консолідована фінансова звітність». Тут перекладач має забезпечити збереження граматичної узгодженості між прикметником і іменником, а також врахувати контекст, у якому використовується цей термін (зокрема, у корпоративних звітах або бухгалтерській документації).

Особливу увагу слід приділяти багатокomпонентним термінам, які містять абрєвіатури чи скорочення. Наприклад, термін «earnings before interest taxes depreciation and amortization» (EBITDA) перекладається як «прибуток до вирахування відсотків, податків, амортизації та зносу». Цей термін є одним із ключових у фінансовій звітності, однак його використання вимагає додаткового тлумачення, оскільки навіть буквальний переклад може не повністю відображати його значення для нефахівців [38].

Для подолання граматичних труднощів у перекладі багатокomпонентних термінів перекладачі можуть використовувати кілька стратегій: пояснення у тексті, використання глосаріїв, адаптація до контексту.

Пояснення у тексті є одним із ключових прийомів у перекладі складної економічної термінології, що дозволяє зробити текст більш зрозумілим і доступним для цільової аудиторії. Цей метод особливо актуальний у випадках, коли терміни, запозичені з англійської мови, мають специфічне значення або є малозрозумілими для нефахівців. Пояснення в тексті допомагають уникнути неоднозначностей та забезпечують коректну інтерпретацію інформації.

Одним із прикладів є термін «subprime mortgage», що перекладається як «субпраймова іпотека». Цей термін набув популярності під час фінансової кризи 2008 року і стосується іпотечних кредитів, виданих позичальникам із низьким кредитним рейтингом. Для українського читача може бути доцільним розширити переклад наступним чином: «Субпраймова іпотека – це вид

кредитування, за якого позичальники з обмеженою платоспроможністю отримують кредити за підвищеними ставками, що компенсує ризики для банків». Це дозволяє уникнути непорозумінь і забезпечити точне сприйняття терміна.

Термін «leveraged buyout» (LBO), що перекладається як «викуп із залученням позикових коштів», також потребує пояснення. Без додаткового контексту цей термін може бути неправильно інтерпретований як будь-який викуп активів із залученням кредитів. Насправді LBO стосується специфічної угоди, у якій основна частина фінансування викупу компанії забезпечується позиковими коштами, зазвичай із забезпеченням у вигляді активів самої компанії. Тому в тексті може бути додано пояснення: «LBO – це фінансова угода, за якої придбання компанії здійснюється переважно за рахунок позикових коштів, що зменшує капітальні витрати покупця» [36].

У випадках із термінами, пов'язаними з новітніми технологіями у фінансовій сфері, пояснення також є надзвичайно важливим. Наприклад, термін «smart contract» («розумний контракт») у контексті блокчейн-технологій описує програму, яка автоматично виконує умови угоди за заданим алгоритмом. У тексті доцільно додати пояснення, що «розумний контракт – це алгоритм, який забезпечує автоматичне виконання угоди без необхідності залучення третьої сторони, наприклад, нотаріуса чи банку» [36].

Термін «green bonds» («зелені облігації») може бути незрозумілим без додаткового роз'яснення: «Зелені облігації – це боргові інструменти, які випускаються для фінансування екологічних проєктів, таких як відновлювальні джерела енергії чи заходи з боротьби зі зміною клімату» [41].

Таким чином, пояснення у тексті є ефективним інструментом для покращення сприйняття складних економічних термінів. Вони допомагають перекладачам подолати бар'єри, пов'язані з різницею у знаннях аудиторії, культурних і професійних особливостях, а також забезпечують точність і доступність інформації. Це особливо важливо у сфері економіки, де навіть найменші помилки в інтерпретації можуть мати серйозні наслідки.

Використання глосаріїв є важливим інструментом для забезпечення точності, послідовності та зрозумілості перекладу економічних текстів. Цей підхід особливо актуальний у сфері економіки, де термінологія є вузькоспеціалізованою, а неправильне використання термінів може призводити до значних помилок у розумінні тексту.

Глосарій є систематизованим списком термінів із їхніми перекладами та, за потреби, короткими поясненнями. Його використання дозволяє перекладачам і авторам текстів дотримуватися єдиної термінології у всіх документах, що є особливо важливим для корпоративної або юридичної комунікації. Наприклад, термін «return on investment» (ROI) може бути перекладений як «прибуток на інвестиції», «рентабельність інвестицій» або «віддача на інвестиції». Використання глосарія, який фіксує стандартний переклад цього терміна, допомагає уникнути плутанини і забезпечує єдність у текстах.

Дослідники також зазначають, що глосарії сприяють збереженню точності перекладу у випадках багатозначних термінів або термінів, які мають різні значення залежно від контексту. Наприклад, термін «assets» може означати «активи» у бухгалтерському обліку або «ресурси» у ширшому контексті. Включення цього терміна до глосарія з детальними прикладами його використання допомагає перекладачеві вибрати правильний відповідник [31].

Крім того, глосарії є корисними для адаптації неологізмів, які ще не мають усталених відповідників в українській мові. Наприклад, термін «blockchain» часто використовується без перекладу, але його можна включити до глосарія з поясненням: «Blockchain – це технологія розподіленого реєстру, що забезпечує прозорість та безпеку транзакцій у цифрових мережах». [43] Подібним чином, термін «gig economy» може бути включений як «економіка тимчасових робіт», із зазначенням, що це модель працевлаштування, за якої працівники виконують короткострокові завдання або проекти.

Важливість глосаріїв також полягає у можливості врахування культурних та регіональних відмінностей. Наприклад, термін «green bonds» («зелені облігації») у контексті екологічного фінансування може викликати труднощі, якщо не уточнити, що йдеться про боргові інструменти, спрямовані на фінансування екологічно чистих проектів. Включення цього терміна до глосарія з поясненнями робить текст зрозумілішим для широкого кола читачів.

Таким чином, створення та використання спеціалізованих глосаріїв є невід'ємною складовою професійного перекладу економічних текстів. Вони сприяють стандартизації термінології, допомагають уникати помилок і забезпечують зрозумілість текстів для різних аудиторій. Це особливо важливо у сфері економіки, де точність і єдність у використанні термінів мають вирішальне значення для успішної комунікації та розуміння складних концепцій.

Адаптація до контексту є одним із ключових підходів у перекладі економічної термінології, що дозволяє забезпечити її точність, зрозумілість і релевантність для цільової аудиторії. Цей метод передбачає не лише буквальний переклад терміна, але й його адаптацію відповідно до специфіки тексту, контексту та знань цільової аудиторії.

Одним із прикладів адаптації до контексту є термін «return on equity» (ROE), який перекладається як «рентабельність власного капіталу». Цей термін є ключовим фінансовим показником, що використовується для оцінки ефективності використання власного капіталу компанії. Однак для нефахівців його буквальний переклад може бути недостатньо зрозумілим. У таких випадках доцільно додати пояснення, наприклад: «Рентабельність власного капіталу – це фінансовий показник, який відображає, наскільки ефективно компанія використовує кошти своїх акціонерів для отримання прибутку» [41]. Такий підхід забезпечує не лише передачу змісту терміна, але й його інтерпретацію у зрозумілій для читача формі.

Адаптація до контексту є особливо важливою у випадках, коли терміни мають специфічне значення залежно від сфери застосування. Наприклад,

термін «leverage» у фінансовому контексті перекладається як «фінансовий важіль», але залежно від тексту може позначати «застосування позикових коштів для збільшення доходності». У корпоративних звітах або інвестиційних матеріалах його значення може бути уточнене наступним чином: «Фінансовий важіль – це співвідношення позикових коштів до власного капіталу, яке показує, наскільки компанія використовує кредити для фінансування своєї діяльності» [41].

Ще одним прикладом є термін «earnings per share» (EPS), що перекладається як «прибуток на акцію». Для професійної аудиторії цього перекладу може бути достатньо, однак для нефахівців важливо додати роз'яснення: «Прибуток на акцію – це фінансовий показник, який відображає частку прибутку компанії, що припадає на одну звичайну акцію» [21]. Це пояснення допомагає краще зрозуміти сутність терміна та його значення для інвесторів.

Адаптація до контексту також є необхідною для новітніх економічних термінів, які ще не мають усталених перекладів. Наприклад, термін «debt-to-equity ratio», що дослівно перекладається як «співвідношення боргу до капіталу», може бути адаптований як «показник структури капіталу», із поясненням, що це фінансовий індикатор, який визначає рівень залучення позикових коштів у капітальній структурі компанії [41].

Особливого значення адаптація до контексту набуває у текстах, орієнтованих на широку аудиторію. Наприклад, термін «initial public offering» (IPO), який перекладається як «перше публічне розміщення акцій», може бути розширений до такого пояснення: «IPO – це процес, за допомогою якого компанія вперше пропонує свої акції для продажу на фондовому ринку, відкриваючи доступ до публічного фінансування». Таке роз'яснення робить складний фінансовий термін доступним для розуміння навіть для нефахівців.

Таким чином, адаптація термінів до контексту є важливим інструментом у перекладацькій практиці, який дозволяє зберегти точність і доступність інформації для різних категорій читачів. Вона базується на аналізі специфіки

тексту, потреб аудиторії та культурних особливостей мови перекладу, сприяючи ефективній комунікації в економічній сфері.

Різниця у синтаксичній структурі між англійською та українською мовами є одним із головних викликів у процесі перекладу економічних текстів. Англійська мова відома своїм жорстким порядком слів у реченні (підмет – присудок – додаток), який забезпечує логічність і зрозумілість викладу. Українська ж мова, завдяки своїй флективній природі, дозволяє значно більшу гнучкість у побудові речень, що створює можливості для варіацій, але одночасно потребує від перекладача уважності, щоб уникнути спотворення змісту або зміни акцентів.

Наприклад, англійське речення «The company's assets were valued at \$10 million» має чіткий порядок слів, який визначає логіку подій: об'єкт (активи компанії), дія (були оцінені) та результат (у 10 мільйонів доларів). При перекладі українською мовою це речення може бути адаптоване як «Активи компанії оцінили у 10 мільйонів доларів». У цьому випадку використано активну конструкцію, яка природніша для української мови і водночас зберігає смислову цілісність [36].

Однак іноді така гнучкість української мови може спричинити втрату акцентів, які закладені в оригінальному тексті. Наприклад, речення «A significant increase in revenue was observed last year» при буквальному перекладі може звучати як «Значне зростання доходу спостерігалось минулого року». Проте в українській мові активна конструкція «Минулого року було зафіксовано значне зростання доходу» звучить природніше та відповідає стилістичним нормам [40].

Дослідники, зокрема Л. А. Лисиченко, підкреслюють, що збереження логіки оригіналу є пріоритетним завданням перекладача. Особливо це важливо у фінансових документах, де кожне речення повинно чітко відображати факти й уникати неоднозначностей. Наприклад, англійське речення «The profit margin has improved due to reduced operational costs» можна перекласти як «Рентабельність покращилася завдяки зниженню операційних

витрат». Важливо дотримуватися логіки причинно-наслідкового зв'язку, який у цьому випадку забезпечується завдяки правильному порядку слів [18].

Складність у перекладі також виникає через поширене використання пасивних конструкцій в англійській мові, які часто доводиться перефразувати активними формами в українській. Наприклад, речення «The decision was approved by the board» вимагає адаптації для української аудиторії. Дослівний переклад «Рішення було затверджено радою» є коректним, але активна конструкція «Рада затвердила рішення» краще відповідає нормам української мови та сприймається природніше.

Окрім того, українська мова дозволяє вільне використання вставних слів і конструкцій, які можуть підсилювати або уточнювати сенс речення. Наприклад, англійське речення «The company's performance has been significantly impacted by market fluctuations» можна перекласти як «На діяльність компанії значно вплинули коливання ринку». Проте для підкреслення цього впливу переклад можна розширити: «На діяльність компанії, без сумніву, значно вплинули коливання ринку».

Ще однією особливістю є передача інверсій, яка часто використовується в англійських текстах для наголосу. Наприклад, речення «Only after the audit were the discrepancies discovered» можна перекласти як «Тільки після аудиту були виявлені розбіжності». Збереження інверсії у перекладі допомагає підкреслити ключовий момент, однак у багатьох випадках її можна замінити прямим порядком слів, якщо це не змінює сенсу: «Розбіжності були виявлені тільки після аудиту» [41].

Таким чином, розуміння синтаксичних відмінностей між англійською та українською мовами є критично важливим для досягнення якісного перекладу економічних текстів. Використання активних конструкцій, адаптація пасивних форм та врахування контексту дозволяють забезпечити точність і логічність викладу, що є необхідним у сфері економічної комунікації. Застосування цих прийомів сприяє не лише збереженню змісту оригіналу, але й його адекватному сприйняттю цільовою аудиторією.

Відмінності у категоріях роду, числа та відмінка між англійською та українською мовами становлять одну з суттєвих лексико-граматичних проблем у перекладі, особливо у сфері економічної термінології. Відсутність у англійській мові категорії роду, особливості відмінювання іменників та розбіжності у використанні форм числа часто створюють труднощі для перекладачів, які мають не лише правильно передати зміст, але й адаптувати текст до граматичних норм української мови.

Однією з ключових відмінностей є відсутність категорії роду в англійській мові. Це може спричиняти труднощі у перекладі термінів, що позначають особу, особливо якщо контекст не надає додаткової інформації. Наприклад, термін «shareholder» зазвичай перекладається як «акціонер». В українському тексті, однак, стать особи може уточнюватися: «акціонер» (чоловік) або «акціонерка» (жінка). Якщо в тексті згадується особа, стать якої має значення для контексту, перекладач повинен врахувати це, навіть якщо в англійському тексті стать не вказана. Наприклад, у реченні «The shareholder expressed their concerns» переклад залежатиме від контексту: «Акціонер висловив свої побоювання» або «Акціонерка висловила свої побоювання».

Ще однією складністю є передача форм числа, оскільки деякі англійські слова мають однакову форму для однини та множини, або ж їхні множинні форми не завжди відповідають українським. Наприклад, термін «earnings» у фінансовому контексті перекладається як «доходи». Однак, залежно від контексту, цей термін може позначати конкретну суму, і тоді доречніший переклад буде в однині: «дохід». У реченні «The company's earnings have increased this year» переклад виглядає так: «Доходи компанії зросли цього року». Однак у контексті конкретного показника, наприклад, у фінансовому звіті, можливий переклад: «Дохід компанії цього року збільшився».

Розбіжності у категорії відмінка також є суттєвим аспектом, який слід враховувати при перекладі. В англійській мові іменники не змінюються за відмінками, тоді як в українській відмінювання є обов'язковим для узгодження слів у реченні. Наприклад, термін «investment» перекладається як

«інвестиція». У реченні «The company is focused on increasing investment in renewable energy» переклад потребує відмінкової форми: «Компанія зосереджена на збільшенні інвестицій у відновлювану енергетику». У цьому випадку правильне використання родового відмінка є необхідним для дотримання граматичних норм української мови.

Складнощі виникають і при перекладі термінів, які в англійській мові використовуються як незмінювані. Наприклад, слово «data» (дані) в англійській мові має форму множини, однак в українській мові переклад залежить від контексту і може використовуватися як в однині («дані») у значенні сукупності інформації, так і в множині («дані» як окремі одиниці інформації). У реченні «The data shows a significant increase in sales» переклад може звучати як «Дані показують значне зростання продажів» або «Ця інформація свідчить про значне зростання продажів», залежно від стилістичних вимог тексту [3].

Особливу увагу слід приділяти перекладу термінів, які в англійській мові мають метафоричне значення. Наприклад, слово «capital» може означати «капітал» у фінансовому контексті, однак його множинна форма «capitals» у контексті географії перекладається як «столиці». У випадках, коли контекст неоднозначний, перекладач має враховувати як змістовні, так і стилістичні особливості тексту.

Дослідники, такі як М. І. Бондаренко, наголошують на важливості контекстуального аналізу для визначення правильного значення та граматичної форми термінів у перекладі. Це дозволяє уникати помилок, спричинених відмінностями у граматичних категоріях, і забезпечувати точність перекладу [3].

Таким чином, відмінності у категоріях роду, числа і відмінка між англійською та українською мовами створюють специфічні виклики для перекладача. Вирішення цих проблем вимагає ретельного аналізу контексту, розуміння граматичних норм обох мов та адаптації тексту відповідно до стилістичних і комунікативних потреб. Такий підхід забезпечує точність і

зрозумілість перекладу, що є особливо важливим у сфері економічної комунікації.

Відмінності у використанні граматичних форм є однією з основних проблем у перекладі економічних текстів, особливо коли мова йде про перехід від англійських пасивних конструкцій до активних форм в українській мові. Англійська мова широко використовує пасивні конструкції, що дозволяє змінювати акценти в реченні та зосереджувати увагу на дії чи об'єкті. Однак у українській мові структура речення зазвичай більш орієнтована на активні форми, і тому пасивні конструкції часто потребують адаптації.

У цьому контексті особливу увагу слід приділяти розумінню функціональних відмінностей між пасивними і активними конструкціями в англійській та українській мовах. Англійські пасивні конструкції здебільшого використовуються для того, щоб зосередити увагу на дії або її результаті, а не на тому, хто її виконує. Наприклад, речення «The policy was approved by the board» вказує на результат дії, а не на її виконавця (хоча виконавець і зазначений у формі «by the board»). Це дозволяє акцентувати увагу на самій політиці, а не на органі, що її затвердив.

В українській мові, однак, використання пасивних конструкцій є менш характерним, особливо в економічних текстах. Замість цього часто застосовуються активні конструкції, що робить текст більш прямолінійним і легким для сприйняття. Наприклад, речення «The policy was approved by the board» зазвичай перекладається як «Рада затвердила політику». Цей переклад є більш природним для української мови, оскільки акцент робиться на виконавці дії – Раді, що є важливим аспектом у контексті організаційних та управлінських рішень.

Дослідники, зокрема Л. А. Лисиченко, зазначають, що пасивні конструкції в англійських економічних текстах використовуються для збереження формальності і нейтральності, зокрема у фінансових звітах або офіційних документах. Однак для забезпечення плавності і зрозумілості тексту в українському перекладі часто необхідно адаптувати такі конструкції.

Наприклад, речення «The report was submitted to the committee» можна перекласти як «Звіт було подано комітету» або ж, в залежності від контексту, перефразувати в активну конструкцію: «Комітет отримав звіт» [18].

Пасивні конструкції в англійській мові часто використовуються для підкреслення об'єкта дії, що в економічних текстах може бути важливим для детального опису процесів. Наприклад, термін а «decision was made» вказує на результат – рішення було прийнято. В українському перекладі це може бути адаптовано як «було прийнято рішення» або, якщо контекст цього вимагає, перефразовано: «Прийняли рішення». Такі адаптації дозволяють уникнути перевантаження тексту пасивними конструкціями та роблять його більш динамічним і зручним для читача.

Ще одним прикладом є термін «The tax was increased» (Податок був підвищений). В англійській мові використання пасивної конструкції дозволяє зробити акцент на самому факті підвищення податку, не акцентуючи увагу на тому, хто саме ініціював підвищення. В українському контексті переклад може бути перероблений в активну форму: «Підвищення податку ініціювали органи влади», якщо це необхідно для точності і контексту.

Адаптація пасивних конструкцій в український контекст є важливим етапом у процесі перекладу економічних текстів. Це дозволяє не лише зберегти точність змісту, але й зробити текст більш природним і відповідним до лексичних і граматичних норм української мови. Перекладач повинен враховувати не лише граматичні правила, але й функціональні вимоги тексту, оскільки в економічних текстах важливо забезпечити ясність і ефективну комунікацію, уникнути двозначностей і непотрібної формальності [6].

Таким чином, відмінності у використанні граматичних форм, зокрема між пасивними і активними конструкціями в англійській та українській мовах, є важливим аспектом перекладу економічних текстів. Адаптація пасивних конструкцій до активних форм в українській мові не лише забезпечує точність і зрозумілість перекладу, але й сприяє збереженню логічної структури і змісту, що є необхідним для ефективної передачі інформації в сфері економіки.

Вирішення лексичних і граматичних труднощів є ключовим етапом у процесі перекладу економічних текстів, оскільки точність і зрозумілість перекладу безпосередньо залежать від вміння перекладача правильно інтерпретувати терміни, враховувати контекст і адаптувати граматичні структури до вимог цільової мови. У цьому процесі важливу роль відіграє контекстуальний аналіз, що дозволяє забезпечити адекватне відтворення значення термінів, що мають багатозначність або специфічні значення в конкретній сфері економіки.

Наприклад, термін «liquidity» в економічному контексті переважно перекладається як «ліквідність», що означає здатність активів швидко конвертуватися в грошові кошти без значних втрат у вартості. Однак в інших контекстах, зокрема в контексті бізнесу, цей термін може також позначати «фінансову стабільність компанії», що є здатністю підприємства забезпечувати свою платоспроможність і сплачувати короткострокові зобов'язання. Важливість точного перекладу цього терміна полягає в тому, що в різних економічних ситуаціях значення може істотно змінюватися. Тому перекладач повинен ретельно аналізувати контекст, щоб вибрати правильне значення. Наприклад, у реченні «The company's liquidity is a key indicator of its financial health» переклад може бути: «Ліквідність компанії є ключовим показником її фінансової стабільності».

Англійський термін «working capital turnover» перекладається як «оборотність робочого капіталу», що є фінансовим показником, що вказує на ефективність використання оборотного капіталу для генерування доходів. Однак цей термін може бути незрозумілим без пояснення його економічного значення. Важливо не лише перекласти термін, але й вказати його функціональне значення у контексті. Перекладач повинен зазначити, що цей показник допомагає визначити, скільки разів за певний період компанія повертає свій робочий капітал у вигляді доходів. Наприклад, переклад цього терміна в тексті може бути таким: «Оборотність робочого капіталу – це

показник, який демонструє ефективність використання оборотних активів для досягнення доходів».

Англійське речення «A sharp decline in the housing market has affected the economy» можна перекласти як «Різке падіння на ринку житла вплинуло на економіку», при цьому важливо зберегти логіку і суть події, переробивши пасивну конструкцію в активну для більшої природності перекладу в українській мові. В англійській мові пасивна форма «has affected» дозволяє зробити акцент на результаті (вплив на економіку), однак в українському перекладі акцент на дії (падіння на ринку житла) виглядає більш природно та відповідно до синтаксичних норм української мови. Таким чином, перехід від пасивної конструкції до активної в цьому випадку допомагає не лише зберегти смислове навантаження, але й зробити текст більш динамічним і зрозумілим для цільової аудиторії [4, 6, 40].

Вирішення лексичних і граматичних труднощів у перекладі економічних текстів вимагає не тільки мовної компетенції, але й глибокого розуміння контексту та специфіки економічних термінів. Перекладачі повинні враховувати багатозначність термінів, граматичні відмінності між мовами, а також необхідність пояснень у разі використання складних або нових економічних понять. Правильний вибір терміна та його адаптація до контексту, а також збереження точності і зрозумілості тексту, є критичними для ефективної комунікації в сфері економіки.

Лексичні та граматичні труднощі перекладу економічних текстів є важливою проблемою, що вимагає від перекладача не лише високої мовної компетенції, а й глибоких знань у галузі економіки. Це зумовлено багатозначністю термінів, різницею в граматичних структурах і особливостями формування термінології в різних мовах. Зокрема, економічні терміни часто мають кілька значень залежно від контексту, а їх інтерпретація може істотно змінюватися в залежності від специфіки ринку, фінансової ситуації чи регіональних особливостей.

Для подолання лексичних труднощів перекладачеві необхідно не лише точно передавати значення терміна, але й враховувати його функціональне навантаження в конкретному контексті. Врахування контексту є вирішальним етапом у виборі правильного відповідника, оскільки один і той самий термін може набувати різних значень у залежності від конкретної економічної ситуації.

Для подолання цих труднощів важливо використовувати адаптаційні стратегії, які включають в себе не лише буквальный переклад, а й трансформацію термінів і конструкцій відповідно до мовних і культурних особливостей. Додаткові пояснення, калькування, уточнення значень термінів і створення спеціалізованих глосаріїв допомагають перекладачу не лише правильно передавати зміст, але й забезпечити точність у передачі економічних понять. Таким чином, перекладач повинен бути здатний застосовувати аналітичний підхід для кожного конкретного випадку, що дозволяє зберегти суть і значення оригінального тексту.

Зрештою, вирішення лексичних і граматичних труднощів у перекладі економічних текстів сприяє створенню точних, зрозумілих і ефективних текстів, які забезпечують успішну комунікацію між різними мовними та культурними середовищами, що є необхідним для ведення міжнародного бізнесу, фінансових операцій і правових угод. Тому значення перекладу економічних текстів не можна недооцінювати, оскільки він є важливим інструментом для забезпечення точності і ефективності в глобальному економічному середовищі.

2.2. Методи перекладу термінів економічного спрямування

Методи перекладу економічних термінів є ключовим аспектом роботи перекладача, оскільки правильний вибір методу залежить від контексту, складності тексту та цільової аудиторії. У сфері економічної термінології використовуються різні методи, серед яких найпоширенішими є калькування,

транскрипція та описовий переклад. Кожен із цих методів має свої особливості, переваги та обмеження, які слід враховувати залежно від завдання.

Калькування як метод перекладу економічних термінів широко використовується для збереження семантичної структури оригінального тексту та забезпечення точності передачі інформації. Цей підхід базується на буквальному перекладі складових частин терміна з мови-джерела на мову-ціль, що робить його особливо ефективним для адаптації термінів із чіткою лексичною та граматичною структурою. Калькування дозволяє не лише передати зміст терміна, але й інтегрувати нові поняття в мовну культуру цільової аудиторії, що є важливим для економічної комунікації.

Одним із найбільш поширених прикладів успішного калькування є переклад терміна «cash flow» як «грошовий потік». Цей термін використовується для опису руху грошових коштів у компанії, і його буквальний переклад повністю відповідає семантичному змісту англійського слова. Аналогічно, термін «gross domestic product» (GDP) перекладається як «валовий внутрішній продукт», що забезпечує точну передачу змісту і зберігає структуру оригінального терміна. Такий підхід не лише сприяє правильному розумінню терміна, але й робить його легко впізнаваним у професійному середовищі.

Ще одним прикладом є термін «working capital turnover», який перекладається як «оборотність робочого капіталу». Завдяки калькуванню вдається точно передати економічне значення цього терміна, який використовується для визначення ефективності використання оборотного капіталу компанії. Однак у деяких контекстах, зокрема у навчальних або пояснювальних матеріалах, перекладач може додати роз'яснення: «Оборотність робочого капіталу – це показник, який демонструє, як часто компанія використовує свої оборотні активи для генерування доходів протягом певного періоду» [42].

Калькування також використовується для адаптації нових термінів, які ще не мають усталених еквівалентів в українській мові. Наприклад, термін «digital currency» перекладається як «цифрова валюта», а «blockchain» – як «блокчейн». Обидва терміни через калькування інтегруються в українську економічну термінологію, зберігаючи своє значення і структуру. Однак їхнє повне розуміння може вимагати додаткових пояснень. Наприклад, блокчейн – це технологія розподіленого реєстру, яка забезпечує прозорість і безпеку транзакцій.

Водночас не всі терміни однаково добре піддаються калькуванню. Наприклад, термін «toxic assets», що перекладається як «токсичні активи», вимагає додаткового пояснення у пояснювальних текстах, адже він позначає активи, які втратили свою цінність або стали фінансовим ризиком для установ. У цьому випадку калькування не достатньо для повного розуміння, і термін слід доповнити роз'ясненням: «Токсичні активи – це такі активи, які через ринкову нестабільність або зниження вартості стали збитковими чи неліквідними» [41].

Ще один приклад – «equity capital», який перекладається як «власний капітал». Завдяки калькуванню переклад зберігає точність і функціональність у професійних текстах. Проте термін «return on equity» (ROE) потребує додаткової адаптації, наприклад, як «рентабельність власного капіталу», з поясненням: «Це показник ефективності використання власного капіталу компанії для отримання прибутку» [44].

Калькування також ефективно у випадках адаптації фінансових показників, таких як «debt-to-equity ratio» («співвідношення боргу до власного капіталу») або «earnings per share» (EPS) («прибуток на акцію»). Ці терміни є основою фінансової звітності, і їхня структура зберігається завдяки калькуванню. Проте перекладач повинен бути уважним до контексту, щоб уникнути спрощень або неправильного тлумачення термінів.

Для термінів, які мають метафоричний зміст або складну концептуальну структуру, калькування може бути недостатнім, тому доцільно використовувати інші методи перекладу, такі як адаптація або пояснення.

Отже, калькування є одним із найпоширеніших методів перекладу економічних термінів, який дозволяє зберігати семантичну структуру оригінального тексту. Однак його ефективність залежить від правильного використання в конкретному контексті, а також від здатності перекладача адаптувати термін до потреб аудиторії. У поєднанні з іншими методами перекладу калькування забезпечує точність, доступність і професіоналізм у передачі економічних понять, сприяючи успішній міжкультурній комунікації.

Транскрипція є одним із поширених методів перекладу економічних термінів, що передбачає передачу звучання терміна мовою-джерелом без його змістовного перекладу. Цей підхід застосовується для інтеграції термінів, які ще не мають усталених відповідників у мові-цілі, а також для передачі власних назв, назв брендів, компаній або міжнародних концепцій. Використання транскрипції дозволяє зберегти автентичність терміна та полегшує його впізнаваність у глобальному контексті.

Багато економічних термінів, таких як «outsourcing» («аутсорсинг»), «branding» («брендинг») і «benchmarking» («бенчмаркінг»), інтегрувалися в українську економічну термінологію через транскрипцію. Ці терміни широко використовуються у сфері бізнесу та маркетингу, і їхнє звучання є впізнаваним серед фахівців. Наприклад, термін «outsourcing» стосується передачі певних бізнес-функцій або процесів зовнішнім виконавцям. Використання транскрипції для цього терміна дозволяє зберегти його міжнародний характер і відповідність до стандартів у сфері бізнесу.

Аналогічно, термін «branding» використовується для опису процесів створення та управління брендом, а «benchmarking» – для порівняльного аналізу ефективності бізнес-процесів чи показників із конкурентами або галузевими стандартами. У цих випадках транскрипція є найбільш доречним

методом, оскільки вона зберігає терміни в їхній оригінальній формі, що важливо для професійного середовища.

Попри зручність і поширеність, транскрипція має певні обмеження. Вона не завжди забезпечує зрозумілість терміна для нефахівців, особливо якщо контекст використання є складним або спеціалізованим. Наприклад, термін «leveraged buyout» (LBO), транскрибований як «левереджд байаут», може бути незрозумілим без додаткового пояснення. Цей термін стосується фінансової угоди, у якій викуп компанії здійснюється переважно за рахунок позикових коштів, забезпечених активами самої компанії. У таких випадках транскрипцію доцільно поєднувати з описовим перекладом або поясненням. Наприклад: «Левереджд байаут – це викуп із використанням позикових коштів» [40, 41].

Іншим прикладом є термін «due diligence», який часто транскрибується як «дью ділідженс». Цей термін використовується в контексті оцінки бізнесу чи активів перед укладенням угоди. Проте без додаткового пояснення цей термін може бути незрозумілим для аудиторії. Рекомендується використовувати комбінацію транскрипції та опису: «Дью ділідженс – це процедура всебічної перевірки фінансового стану, юридичних аспектів та ризиків перед укладенням угоди» [35].

Збереження міжнародного характеру терміна. Наприклад, транскрибовані терміни, як «franchising» («франчайзинг») або «merchandising» («мерчандайзинг»), зберігають свою автентичність і зрозумілість у міжнародному контексті.

Використання транскрипції є важливим засобом збереження впізнаваності термінів серед професійної аудиторії, яка активно працює з міжнародними документами та стандартами. Такий підхід забезпечує узгодженість професійного спілкування, особливо у випадках, коли оригінальні терміни ще не мають усталених відповідників у українській мові. Крім того, транскрипція сприяє адаптації новітніх термінів до професійного лексикону, що особливо актуально в контексті динамічного розвитку науки та

техніки. Це дозволяє зберегти змістову ідентичність поняття, уникаючи ризику спотворення його значення під час перекладу. Таким чином, транскрипція відіграє важливу роль у поширенні інноваційних ідей та інтеграції української науково-технічної термінології у глобальний контекст.

Транскрибовані терміни, хоча й сприяють збереженню оригінальної форми поняття та забезпечують його впізнаваність серед професійної аудиторії, можуть вимагати додаткових пояснень, аби стати зрозумілими ширшій аудиторії. Це пов'язано з тим, що не всі користувачі мови володіють достатніми знаннями для інтуїтивного розуміння запозичених чи специфічних термінів. У таких випадках необхідно надавати роз'яснення, які включають короткий опис концепції, контекст її застосування та можливі аналоги у вже існуючій термінології.

Такі пояснення є важливими для зменшення бар'єрів у сприйнятті нових термінів, зокрема в освітній, науковій та технічній сферах. Вони допомагають не лише професіоналам, але й студентам та іншим зацікавленим особам краще розуміти і використовувати новітні терміни. Крім того, пояснення сприяють формуванню єдиного розуміння серед носіїв мови, що важливо для уникнення плутанини або неправильного використання терміна. Такий підхід забезпечує не лише інтеграцію нових термінів у мову, але й їхнє поступове закріплення в широкому вжитку.

Загалом, доповнення транскрипції поясненнями є ключовим етапом впровадження термінів у національний лексикон, що дозволяє зберігати баланс між міжнародними стандартами та доступністю для різних аудиторій.

Транскрипція, хоча й виступає ефективним інструментом для збереження фонетичної впізнаваності запозичених термінів, може створювати певні труднощі у передачі точного змісту поняття, особливо коли його значення значною мірою залежить від контексту використання. Це пов'язано з тим, що транскрибований термін, як правило, передає лише звукову форму оригіналу, але не відображає його семантичного навантаження або культурних асоціацій, які можуть бути важливими для повного розуміння.

Особливо гостро проблема спотворення значення постає у випадках, коли термін має кілька значень або специфічний зміст у різних дисциплінах. Без належного контексту користувачі мови можуть неправильно інтерпретувати запозичення, застосовуючи його до ситуацій, у яких воно є некоректним або неоднозначним. Наприклад, технічні терміни або поняття з гуманітарних наук можуть набувати різного значення залежно від конкретної галузі знань, і транскрипція сама по собі не завжди здатна передати ці нюанси.

Для зменшення ризику спотворення значення доцільно доповнювати транскрибовані терміни поясненнями або їх адаптованими перекладами, що враховують семантичні та стилістичні особливості мови-реципієнта. Крім того, важливо забезпечувати широке обговорення нових термінів у професійній спільноті, щоб сформувані єдине розуміння їх змісту та обсягу використання. Також слід враховувати контекст, у якому термін уживається, адже він може змінювати або уточнювати його значення.

Описовий переклад є одним із ключових інструментів адаптації іншомовних термінів, особливо у випадках, коли прямий еквівалент у мові-реципієнті відсутній або може бути помилково зрозумілим. Такий підхід дозволяє не лише передати зміст терміна, але й забезпечити його коректне використання в конкретному контексті. Описовий переклад стає особливо важливим у сферах, що стрімко розвиваються, таких як фінанси, ІТ, медицина чи право, де з'являються нові поняття, ще не інтегровані в національні мовні системи.

Наприклад, англійський термін «blue chips» у фінансовому контексті перекладається як «акції великих корпорацій із високою капіталізацією та стабільною репутацією». Сам термін походить із грального жаргону, де «blue chips» означають фішки найвищої вартості. Описовий переклад у цьому випадку не лише зберігає суть поняття, але й додає уточнення, що робить його зрозумілим для ширшої аудиторії.

Ще одним прикладом є термін «cloud computing» (хмарні обчислення). У цьому випадку буквальный переклад міг би викликати непорозуміння, тому

описовий переклад на кшталт «технологія обробки та зберігання даних через інтернет на віддалених серверах» забезпечує чітке розуміння сутності концепції [41].

Описовий переклад дозволяє зберігати баланс між точністю передачі терміна та його доступністю для аудиторії. Це робить його незамінним інструментом у міжкультурній комунікації та забезпеченні науково-технічного прогресу через обмін знаннями між країнами.

Методи перекладу економічних термінів є невід'ємною частиною роботи перекладача, оскільки вони забезпечують точність і доступність переданої інформації залежно від контексту, складності тексту та цільової аудиторії. Серед найпоширеніших підходів у перекладі економічної термінології вирізняються калькування, транскрипція та описовий переклад. Кожен із цих методів має свої особливості, що визначають його ефективність у різних ситуаціях.

Калькування є потужним інструментом для адаптації термінів, що мають чітку лексичну структуру. Цей метод забезпечує збереження семантичної структури терміна та його інтеграцію в професійний лексикон цільової аудиторії. Однак у випадках термінів із метафоричним або ідіоматичним змістом, калькування може бути недостатнім, і переклад вимагає адаптації або пояснення.

Транскрипція, своєю чергою, дозволяє зберегти фонетичну впізнаваність терміна, що особливо важливо для міжнародної комунікації. Проте цей метод не завжди є самодостатнім, особливо для нефахової аудиторії, тому часто доповнюється поясненнями.

Описовий переклад є незамінним у випадках, коли термін не має прямого еквівалента або потребує деталізації для точного розуміння. Описовий переклад також дозволяє уникнути спотворення змісту терміна, зберігаючи його функціональність.

Загалом, ефективна передача економічних термінів у процесі перекладу досягається через поєднання різних методів, таких як калькування,

транскрипція та описовий переклад. Такий підхід забезпечує точність, доступність і професійний рівень комунікації, сприяючи розвитку міжнародних зв'язків, обміну знаннями та інтеграції нових понять у національні мовні системи.

2.3. Проблеми перекладу безеквівалентної термінології

Переклад економічних текстів – це складна галузь перекладацької діяльності, яка вимагає від фахівця глибоких знань не лише мови, але й економічних, правових та культурних контекстів. Однією з найскладніших проблем у цій сфері є передача безеквівалентної термінології, яка виникає через розбіжності у правових та економічних системах різних країн. Безеквівалентні терміни – це ті, що не мають прямого відповідника у мові перекладу, що ускладнює їх адаптацію. Ця проблема яскраво ілюструється на прикладі терміну «withholding tax» [40], який у країнах англо-американської правової системи означає податок, що утримується з доходів фізичних або юридичних осіб при виплаті. В українському законодавстві такого поняття немає, а тому перекладачеві доводиться шукати найкращий спосіб передачі, залежно від конкретного контексту: наприклад, «податок, що утримується при виплаті доходу».

Як зазначає відомий лінгвіст Є. Верещагін, безеквівалентна термінологія виникає не лише через різницю у мовних системах, але й через соціокультурні та правові відмінності між країнами. У галузі економіки це стає ще очевиднішим, адже терміни часто відображають специфічні особливості економічної діяльності. Наприклад, термін «bailout» означає фінансову допомогу, яку надають підприємству або банку, що опинився у складній ситуації. Переклад цього терміну українською часто варіюється залежно від контексту: «фінансова допомога», «порятунок від банкрутства» або навіть «рекапіталізація». Відсутність єдиного еквіваленту створює труднощі, які вирішуються завдяки ретельному аналізу оригінального тексту [10].

При перекладі таких термінів важливо зберегти точність, адже неправильне розуміння може призвести до суттєвих помилок. Зокрема, термін «tax haven» часто помилково перекладають як «податковий рай», хоча правильніше передати його як «офшорна зона» або «країна з пільговим податковим режимом». Такі помилки можуть викликати плутанину в юридичних чи фінансових документах.

Ще однією суттєвою проблемою є «фальшиві друзі перекладача» – слова, які мають схожу форму у двох мовах, але різне значення. У перекладі економічних текстів такі слова часто вводять перекладача в оману. Наприклад, англійське слово «notice» може означати як «повідомлення», так і «попередження», а слово «actual» нерідко перекладається як «актуальний», хоча в економічному контексті воно означає «фактичний».

Інший приклад – термін «eventual», який часто сприймається як «евентуальний» (потенційний), хоча його точний переклад – «кінцевий» або «остаточний». Ці неточності можуть суттєво вплинути на сприйняття економічного документа. Відомий дослідник Дж. Ньюмарк вказує на важливість перевірки значення слова в конкретному контексті, щоб уникнути таких помилок [38].

Для уникнення помилок перекладач повинен звертатися до контексту, в якому вживається слово, а також користуватися спеціалізованими словниками. Наприклад, слово «margin» може означати «прибуток», «межу» або «різницю», залежно від тексту. В економічних звітах, наприклад, воно часто перекладається як «маржа» у контексті прибутку: «gross margin» – «валова маржа».

Для вирішення проблем безеквівалентності та «фальшивих друзів» перекладачі застосовують кілька підходів:

Калькування – пряме відтворення структури слова або терміну. Наприклад, термін «credit rating» часто калькується як «кредитний рейтинг».

Описовий переклад – використання пояснювальних конструкцій. Термін «leverage» у фінансах може бути переданий як «використання позикового капіталу для підвищення прибутковості».

Транскрибування – передача звукової форми терміну. Наприклад, «форфейтинг» для терміну «forfaiting» [18].

Пошук еквівалентів у національних джерелах — використання українських економічних документів або законодавчих актів для узгодження термінології.

Переклад економічних текстів також вимагає врахування культурного контексту. Наприклад, англійський термін «blue chip companies» використовується для позначення стабільних і надійних компаній, які лідирують на ринку. Прямий переклад як «блакитні фішки» може не передати повного змісту терміну, а тому його часто адаптують як «компанії першого ешелону».

Культурні відмінності також проявляються у форматуванні чисел, дат і валюти. У англомовних текстах тисячі позначаються комами (e.g. 1,000), тоді як в українських документах використовується пробіл або точка (e.g. 1 000). Це може спричинити плутанину в фінансових звітах, якщо перекладач не врахує цієї особливості.

Сучасні технології, зокрема CAT-tools (Computer-Assisted Translation Tools), допомагають зменшити кількість помилок у перекладі економічних текстів. Інструменти, такі як SDL Trados, MemoQ, Memsource, дозволяють створювати термінологічні бази, що спрощує роботу з повторюваними термінами. Наприклад, при перекладі фінансових звітів перекладач може автоматизувати роботу з термінами «assets» (активи), «liabilities» (зобов'язання) тощо.

Попри це, автоматизовані системи, такі як Google Translate чи DeepL, не завжди забезпечують високу якість перекладу спеціалізованих текстів. Вони часто неправильно інтерпретують складні економічні терміни. Наприклад,

DeepL може перекласти «equity» як «рівність», тоді як у фінансовому контексті це «власний капітал» [24].

Переклад економічних текстів є багатовимірним процесом, що вимагає глибокого знання мови, контексту та спеціалізованої термінології. Для подолання труднощів перекладачі повинні використовувати різні методи адаптації термінів, залучати спеціалізовані інструменти та враховувати культурні відмінності. Застосування методів описового перекладу, калькування та транскрибування дозволяє забезпечити точність і зрозумілість тексту.

Висновки до розділу 2.

Переклад економічних текстів є складним завданням, яке вимагає не лише глибокого володіння мовами, але й розуміння економічної термінології, культурних особливостей та юридичних нюансів. У результаті аналізу практичних аспектів перекладу було визначено низку ключових проблем та способів їх вирішення, що є важливими для забезпечення точності та зрозумілості тексту.

Однією з головних проблем є передача безеквівалентної термінології. Багато економічних термінів виникають у контексті унікальних правових та фінансових систем, що не мають аналогів в інших країнах.

Ще однією суттєвою проблемою є явище, відоме як «фальшиві друзі перекладача». Ці слова виглядають схожими у двох мовах, але мають різні значення, що може призводити до помилок. Для уникнення таких помилок перекладач має ретельно аналізувати контекст та звертатися до спеціалізованих джерел, щоб вибрати правильний варіант.

У сучасному перекладі економічних текстів значну роль відіграють технології. Використання інструментів, таких як CAT-tools (наприклад, SDL Trados, MemoQ), дозволяє автоматизувати процес перекладу, створювати термінологічні бази та забезпечувати узгодженість термінів у текстах. Однак, попри свою ефективність, ці інструменти не можуть повністю замінити

аналітичну роботу перекладача, особливо при роботі з термінами, що потребують адаптації або додаткового пояснення.

Культурні та стилістичні відмінності між мовами також створюють додаткові виклики.

Для вирішення згаданих проблем і забезпечення високої якості перекладу важливо дотримуватися низки рекомендацій. Насамперед перекладач повинен активно використовувати спеціалізовані глосарії та паралельні тексти, що допомагають знаходити найбільш відповідні терміни у конкретному контексті. Крім того, застосування різних підходів до перекладу, таких як калькування, транскрипція чи адаптація, дозволяє досягати точності та природності тексту.

Розробка індивідуальних термінологічних баз є ще одним важливим кроком для уникнення повторюваних помилок та забезпечення консистентності текстів. Це особливо актуально у великих проєктах, які включають численні документи зі схожою термінологією.

Загалом, переклад економічних текстів є важливою складовою міжкультурної комунікації, яка вимагає не лише знання мов, але й розуміння економічного контексту, правових реалій і культурних відмінностей. Висока якість перекладу таких текстів сприяє ефективному обміну інформацією в умовах глобалізованої економіки та підтримує довіру між учасниками міжнародного співробітництва. Перекладач, який прагне до професійного розвитку, має постійно вдосконалювати свої навички, слідкувати за змінами у термінології та бути відкритим до нових методів роботи.

РОЗДІЛ 3.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ

3.1. Переклад фінансової звітності та бізнес-планів

Переклад фінансової звітності та бізнес-планів є складним і важливим завданням, яке вимагає не лише високого рівня мовної компетенції, але й глибоких знань у сфері економіки, фінансів та права. На відміну від художніх або публіцистичних текстів, фінансові документи мають чітко визначену структуру, специфічну термінологію та юридичну значущість. Це означає, що навіть найменша неточність у перекладі може призвести до серйозних наслідків, таких як фінансові втрати, юридичні помилки або порушення ділової репутації компанії. Як підкреслює дослідник М. І. Бондаренко, точність у перекладі фінансових текстів є ключовим фактором, який не лише забезпечує правильне розуміння змісту, але й мінімізує ризики серйозних помилок у взаємодії між сторонами [3].

Фінансові документи, такі як баланси, звіти про прибутки і збитки, звіти про рух грошових коштів, а також бізнес-плани, є формалізованими текстами, створеними для використання в юридичному, фінансовому та управлінському середовищі. Ці документи мають суворо визначену структуру, яка регламентується міжнародними стандартами, зокрема Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ, англ. IFRS). Дотримання цих стандартів є критично важливим для забезпечення прийнятності та зрозумілості документів у глобальному контексті, що значно ускладнює завдання перекладача.

Переклад фінансової звітності вимагає точного дотримання як лексичних, так і структурних вимог, щоб уникнути викривлення змісту документа. Як зазначають дослідники, включаючи М. І. Бондаренка, точність у виборі термінології має вирішальне значення, оскільки неправильний переклад може призвести до серйозних наслідків, зокрема юридичних спорів, фінансових втрат або порушення довіри з боку інвесторів [3]. Наприклад, терміни «assets» і «liabilities» є базовими елементами фінансової звітності й обов'язково перекладаються як «активи» та «зобов'язання» відповідно.

Використання некоректних синонімів, наприклад, «майно» для «assets», може змінити контекст і викликати нерозуміння.

Особливої уваги у перекладі вимагають багатокomпонентні терміни, які часто зустрічаються у фінансовій звітності. Ці терміни відображають складні фінансові концепції, які вимагають чіткої та послідовної передачі значення. Наприклад, «current liabilities» перекладається як «поточні зобов'язання» й означає короткострокові борги, що повинні бути погашені протягом року. Натомість «deferred tax liabilities» перекладається як «відстрочені податкові зобов'язання» й стосується сум податків, які будуть сплачені в майбутніх звітних періодах.

Перекладач повинен забезпечити точну передачу цих понять і водночас зберігати послідовність у використанні термінів у всьому тексті. Непослідовність у перекладі може призвести до плутанини, особливо для цільової аудиторії, такої як інвестори, аудитори або партнери. Наприклад, якщо один і той самий термін, наприклад, «provision», в різних частинах документа перекладається як «резерв» і «забезпечення», це може ускладнити інтерпретацію фінансових даних. У такому разі необхідно користуватися спеціалізованими глосаріями або створювати власні термінологічні бази.

Структура фінансових документів, визначена МСФЗ, передбачає суворий порядок подання інформації, що полегшує її інтерпретацію. Перекладач повинен зберігати цей порядок, навіть якщо граматичні чи стилістичні особливості мови-цілі вимагають адаптації. Наприклад, у звіті про прибутки і збитки послідовність термінів, таких як «gross profit» («валовий прибуток»), «operating expenses» («операційні витрати») та «net profit» («чистий прибуток»), має бути точно відтворена. Зміна порядку подання цих термінів або їхніх відповідників може викликати непорозуміння щодо логіки розрахунків або викладення даних.

Неправильний переклад навіть одного терміна може суттєво змінити зміст фінансового документа. Наприклад, термін «revenue» у більшості випадків перекладається як «дохід», але в контексті фінансової звітності може

мати специфічне значення, яке відрізняється від загального розуміння. Якщо цей термін перекласти як «прибуток», це може спотворити уявлення про фінансовий стан компанії, оскільки «дохід» (виручка) і «прибуток» (чистий дохід) є різними категоріями.

Інший приклад – термін «contingent liabilities», що перекладається як «умовні зобов'язання». Цей термін описує можливі зобов'язання, які залежать від виникнення певних умов у майбутньому. Якщо його неправильно перекласти як «поточні зобов'язання», це може змінити уявлення про ризики компанії та її фінансову стабільність.

Щоб забезпечити високу якість перекладу фінансових документів, перекладачеві необхідно використовувати усталені переклади для стандартних термінів, таких як «equity» («власний капітал»), «depreciation» («амортизація») або «cash flow» («грошовий потік»); створювати та використовувати термінологічні бази, які дозволяють забезпечити послідовність у тексті; дотримуватися структури документа, визначеної міжнародними стандартами, і зберігати логічний порядок викладу інформації; використовувати паралельні тексти та інші допоміжні матеріали для аналізу специфічних термінів у контексті; співпрацювати з експертами у фінансовій сфері для перевірки коректності перекладу складних або рідковживаних термінів [21, 40, 41].

У цілому переклад фінансових документів є важливим інструментом для забезпечення міжнародної комунікації, і якість цього перекладу має безпосередній вплив на взаєморозуміння між сторонами, ефективність ухвалення рішень та юридичну коректність документації.

Фінансові документи мають не лише інформаційну, але й юридичну функцію. Вони часто використовуються у судових справах, переговорах, податкових перевірках, а також для ухвалення управлінських рішень. Це вимагає максимальної точності у перекладі, оскільки будь-яка помилка може змінити зміст документів і призвести до значних фінансових або правових

ризиків. Наприклад, термін «debt restructuring» у перекладі як «реструктуризація боргу» чітко передає суть процесу змінення умов боргових зобов'язань, таких як подовження терміну погашення або зниження ставки відсотка. Неправильний переклад цього терміна, наприклад, як «зменшення боргу», може змінити юридичний зміст і викликати серйозні непорозуміння між сторонами договору.

Як зазначає Г. М. Пастушенко, стандартизація термінології є ключовим завданням у перекладі фінансових текстів. Використання ustalених перекладів для фінансових термінів, таких як «gross profit» («валовий прибуток»), «net profit» («чистий прибуток») або «return on investment» («рентабельність інвестицій»), допомагає забезпечити єдність і зрозумілість тексту [22, с. 14].

Переклад бізнес-планів є складним завданням, яке вимагає високої кваліфікації перекладача, знання спеціалізованої термінології та глибокого розуміння контексту. Такі документи мають інтегрований характер, оскільки містять фінансову інформацію, маркетингові дослідження, прогнози, стратегічні плани розвитку і навіть елементи правового аналізу. Помилки в перекладі можуть призвести до фінансових втрат, юридичних ускладнень або втрати довіри з боку інвесторів, партнерів та інших зацікавлених сторін.

Один із головних викликів у перекладі бізнес-планів – це збереження точності та зрозумілості спеціалізованої термінології. Наприклад, термінологія, пов'язана з фінансовими показниками, наприклад, «break-even point» (точка беззбитковості) або «cash flow forecast» (прогноз руху грошових коштів), має стандартизовані переклади, що вживаються в міжнародному бізнесі. Проте навіть незначне відхилення у тлумаченні цих термінів може вплинути на правильне сприйняття бізнес-плану. Наприклад, некоректний переклад «return on investment» може змінити уявлення інвестора про прибутковість проекту [21].

Особливе значення має також адаптація термінів до реалій конкретної країни або регіону. Як зазначає Л. А. Лисиченко, перекладачі повинні

враховувати відмінності в економічних і правових системах. Наприклад, термін «tax relief» в українському контексті зазвичай перекладається як «податкова пільга», але в різних юрисдикціях цей термін може мати інше значення – наприклад, «зменшення податкового зобов'язання» або «податковий кредит». Такі нюанси вимагають від перекладача не лише знання мови, але й обізнаності з правовими та економічними умовами відповідної країни [18].

Крім того, перекладач повинен враховувати стиль та структуру документа. Бізнес-плани зазвичай мають чітко структурований формат із використанням інфографіки, таблиць і графіків, які також потребують адаптації для іншої аудиторії. Наприклад, валютні позначення, одиниці вимірювання, датування та формати чисел можуть відрізнятися залежно від стандартів цільової країни.

Високоякісний переклад бізнес-плану повинен бути не лише лінгвістично точним, але й культурно адаптованим, щоб забезпечити зрозумілість і довіру з боку читачів. Успішний переклад – це результат тісної співпраці між перекладачем, фінансовими аналітиками, юристами та авторами документа.

Переклад фінансової звітності та бізнес-планів є важливим завданням, яке вимагає точності, знання міжнародних стандартів і врахування культурних особливостей. Помилки у перекладі можуть мати серйозні наслідки, включаючи юридичні спори та втрату довіри з боку партнерів. Тому перекладачам слід зосереджувати увагу на використанні стандартної термінології, збереженні структури тексту та адаптації до потреб цільової аудиторії.

3.2. Переклад аббревіатур і скорочень у економічних текстах

Переклад аббревіатур і скорочень в економічних текстах є окремим викликом, який вимагає не лише знання мови, але й глибокого розуміння контексту, специфіки термінології та культурних особливостей цільової

аудиторії. У сфері економіки аббревіатури використовуються широко, оскільки вони допомагають стисло передати складні поняття. Однак їхній переклад може викликати труднощі через різноманітність тлумачень, що залежать від галузі, регіону або конкретної ситуації. Помилки у перекладі аббревіатур можуть призвести до неправильного сприйняття інформації, що особливо небезпечно в документах, які використовуються для ухвалення стратегічних рішень.

У сучасних економічних документах аббревіатури широко використовуються для скорочення обсягу тексту та зручності його сприйняття. Вони стисло передають складні поняття, позначають організації, економічні показники чи фінансові інструменти. Однак некоректний переклад таких скорочень може призвести до плутанини, хибного розуміння або навіть серйозних наслідків, таких як фінансові втрати чи неправильна інтерпретація важливих положень.

Аббревіатури в економічних текстах умовно можна поділити на глобально визнані та локальні. Глобально визнані аббревіатури, такі як GDP (Gross Domestic Product), мають усталені переклади, наприклад, ВВП (Валовий внутрішній продукт). Ці скорочення зрозумілі більшості фахівців і не потребують додаткових пояснень. Іншим прикладом є IMF (International Monetary Fund), який в українських текстах передається як МВФ (Міжнародний валютний фонд). Проте навіть серед глобальних аббревіатур є ті, що мають кілька значень залежно від контексту. Наприклад, PPP може означати як Purchasing Power Parity (Паритет купівельної спроможності), що є макроекономічним показником, так і Public-Private Partnership (Державно-приватне партнерство), що стосується управління проектами. Перекладач повинен уважно аналізувати контекст, щоб вибрати правильний еквівалент.

Локальні аббревіатури є специфічними для певної країни чи регіону, що робить їхній переклад складнішим. Наприклад, у США IRS означає Internal Revenue Service, яку потрібно перекладати як Податкова служба США, а не «Міжнародна служба доходів», що може ввести читача в оману. Подібним

чином у Великій Британії HMRC (Her Majesty's Revenue and Customs) доцільно перекладати як Податково-митна служба Великої Британії, адже дослівний переклад «Служба доходів і мит її величності» виглядає неприродно в українському тексті. Локальні аббревіатури потребують не лише перекладу, а й адаптації до культурного та юридичного контексту цільової аудиторії [24].

Існує кілька підходів до перекладу аббревіатур. Перший із них – це прямий переклад із поясненням у дужках, коли скорочення має усталений еквівалент у мові перекладу. Наприклад, IMF перекладається як МВФ (Міжнародний валютний фонд). Другий підхід – адаптація до мови перекладу, яка використовується для термінів, що мають зрозумілий аналог. Наприклад, CAGR (Compound Annual Growth Rate) перекладається як Середньорічний темп зростання. Третій підхід – збереження оригіналу з поясненням, коли аббревіатура не має усталеного перекладу, але її вживання в оригінальній формі є зрозумілим у міжнародному контексті. Наприклад, IPO (Initial Public Offering) часто передають як IPO (первинне публічне розміщення акцій). Четвертий підхід – транскрипція або транслітерація, що використовується для назв, які складно перекласти. Наприклад, NASDAQ транслітерується як НАСДАК із поясненням, що це фондова біржа.

Однією з поширених помилок при перекладі є ігнорування контексту. Наприклад, переклад аббревіатури PPP як «Державно-приватне партнерство» в тексті, що описує макроекономічні показники, буде некоректним. Іншою помилкою є дослівний переклад, як у випадку з IRS, що може бути неправильно передано як «Служба внутрішніх доходів». Відсутність пояснень для локальних аббревіатур, таких як FDIC (Federal Deposit Insurance Corporation), також може створити труднощі. У таких випадках необхідно додавати пояснення: Федеральна корпорація страхування депозитів (FDIC).

Науковці, такі як Л. А. Лисиченко, наголошують на важливості використання усталених перекладів і дотримання термінологічної точності, особливо для глобальних аббревіатур. О. І. Фурман акцентує увагу на необхідності адаптації локальних аббревіатур із врахуванням очікувань

цільової аудиторії. Якісний переклад абревіатур дозволяє зберегти точність і зміст тексту, підвищуючи довіру до перекладених матеріалів [18].

Таким чином, переклад абревіатур в економічних текстах є багатогранним процесом, який вимагає уваги до деталей, врахування контексту і застосування відповідних методів перекладу. Успішний переклад сприяє зрозумілості тексту, зручності його використання та належному сприйняттю цільовою аудиторією.

Існує декілька підходів до перекладу абревіатур: збереження оригіналу з поясненням, адаптація до мови перекладу та адаптація до мови перекладу, повна заміна на відповідник у мові перекладу, транскрипція або транслітерація.

Збереження оригіналу з поясненням – це підхід, який широко використовується для передачі міжнародно визнаних термінів, особливо абревіатур. У таких випадках оригінальна абревіатура залишається незмінною, але до неї додається пояснення в дужках рідною мовою. Це дозволяє зберігати зрозумілість для фахівців і водночас забезпечує розуміння для ширшої аудиторії. Наприклад: IMF (International Monetary Fund) – у текстах українською це зазвичай передається як МВФ (Міжнародний валютний фонд). UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) – перекладається як ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури). NASA (National Aeronautics and Space Administration) – НАСА (Національне управління з аеронавтики і дослідження космічного простору).

Цей метод дозволяє не лише передати зміст терміна, а й зберегти його оригінальну форму, що важливо для розпізнаваності у міжнародному контексті. Крім того, він є зручним для професійного спілкування, коли фахівці використовують англійську абревіатуру як стандартний елемент термінології.

Наприклад, у сфері інформаційних технологій часто зустрічаються такі випадки: HTML (HyperText Markup Language) – HTML (мова розмітки

гіпертексту), де збереження оригіналу важливе для розпізнавання програмістами. У наукових статтях подібний підхід сприяє єдиній термінології, що спрощує співпрацю між дослідниками з різних країн [26, 40].

Ця практика стала особливо актуальною в умовах глобалізації, коли інформація, технології та терміни швидко поширюються світом, а збереження їх оригінальних форм допомагає уникнути плутанини та забезпечує універсальність комунікації.

Збереження оригіналу з поясненням – це підхід, який широко використовується для передачі міжнародно визнаних термінів, особливо аббревіатур. У таких випадках оригінальна аббревіатура залишається незмінною, але до неї додається пояснення в дужках рідною мовою. Це дозволяє зберігати зрозумілість для фахівців і водночас забезпечує розуміння для ширшої аудиторії. Такий підхід застосовується в різних галузях: економіці, медицині, техніці, політиці та інших. Наприклад: IMF (International Monetary Fund) – у текстах українською це зазвичай передається як МВФ (Міжнародний валютний фонд). UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) – перекладається як ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури). NASA (National Aeronautics and Space Administration) – НАСА (Національне управління з аеронавтики і дослідження космічного простору).

Цей метод дозволяє не лише передати зміст терміна, а й зберегти його оригінальну форму, що важливо для розпізнаваності у міжнародному контексті. Крім того, він є зручним для професійного спілкування, коли фахівці використовують англійську аббревіатуру як стандартний елемент термінології.

Наприклад, у сфері інформаційних технологій часто зустрічаються такі випадки: HTML (HyperText Markup Language) – HTML (мова розмітки гіпертексту), де збереження оригіналу важливе для розпізнавання програмістами. У наукових статтях подібний підхід сприяє єдиній термінології, що спрощує співпрацю між дослідниками з різних країн.

Ця практика стала особливо актуальною в умовах глобалізації, коли інформація, технології та терміни швидко поширюються світом, а збереження їх оригінальних форм допомагає уникнути плутанини та забезпечує універсальність комунікації.

Адаптація до мови перекладу є поширеним підходом у перекладі абревіатур, особливо коли вони вже мають усталений еквівалент у цільовій мові. Цей метод забезпечує зрозумілість і доступність для широкої аудиторії, оскільки використовуються терміни, що вже впроваджені в обіг та зрозумілі носіям мови. Наприклад, абревіатура ROI (Return on Investment) перекладається як Рентабельність інвестицій, а CAGR (Compound Annual Growth Rate) – як Середньорічний темп росту. Такі адаптовані терміни часто стають частиною професійної мови у фінансовій, бізнесовій чи науковій сферах [21, 41].

Другим поширеним методом є повна заміна на відповідник у мові перекладу, яка використовується тоді, коли в цільовій мові вже є цілком усталений еквівалент оригінальної абревіатури. Наприклад, EU (European Union) перекладається як ЄС (Європейський Союз), а UN (United Nations) – як ООН (Організація Об'єднаних Націй). У цих випадках важливо не лише адаптувати зміст, а й дотримуватися традицій використання термінів у цільовій мові.

Також варто відзначити приклад перекладу у сфері міжнародної політики та права. Наприклад, абревіатура WTO (World Trade Organization) у перекладі українською мовою є СОТ (Світова організація торгівлі). Подібний підхід дозволяє уникнути надмірної англіцизації мови, водночас забезпечуючи відповідність загальноприйнятій термінології [36].

Науковці у своїх працях наголошують, що повна заміна є виправданою, коли існує загроза нерозуміння через використання оригіналу, або коли національна термінологія краще відображає культурну специфіку цільової аудиторії [38].

Таким чином, адаптація до мови перекладу та повна заміна аббревіатур є двома важливими підходами, які активно використовуються в практиці перекладу. Вибір між ними залежить від контексту, характеру тексту та потреб аудиторії. Ці методи сприяють гармонізації термінології, збереженню культурної ідентичності мови перекладу та полегшенню міжнародної комунікації.

Транскрипція або транслітерація є підходом, який використовується для передачі аббревіатур у перекладі, коли їхній дослівний переклад є складним, недоречним або аббревіатура вже набула поширення в транскрибованій формі. Цей метод передбачає передачу звучання або написання оригінального терміна відповідно до правил цільової мови. Його застосовують рідше, ніж адаптацію чи повну заміну, але він залишається важливим інструментом у випадках, коли потрібно зберегти зв'язок із оригінальною формою терміна.

Одним із прикладів є IPO (Initial Public Offering), що може перекладатися як IPO (первинне публічне розміщення акцій). Подібна передача забезпечує впізнаваність терміна для міжнародної аудиторії, особливо серед професіоналів у сфері фінансів. Ще одним прикладом є GPS (Global Positioning System), яке часто використовується у формі ГПС, зберігаючи прив'язку до міжнародної термінології.

Варто зазначити, що цей метод також є корисним у маркетингу та брендингу, де оригінальне звучання чи написання є важливим для впізнаваності. Наприклад, FAQ (Frequently Asked Questions) часто використовується у транскрибованій формі як ФАК, особливо в технічній документації чи інструкціях.

Серед галузей, де транслітерація активно застосовується, можна назвати й медицину. Наприклад, MRI (Magnetic Resonance Imaging) передається як МРІ, що забезпечує легке впізнавання серед фахівців і водночас дозволяє уникнути помилкового тлумачення терміна [39].

Науковці, такі як П. Ньюмарк, зазначають, що транскрипція особливо виправдана, коли аббревіатура несе не лише технічне значення, але й

культурний підтекст. Це підкреслює важливість збереження оригінальної форми для досягнення адекватності перекладу [38].

Таким чином, транскрипція або транслітерація виступають ефективним інструментом у перекладі абревіатур, коли важливо зберегти їхню міжнародну впізнаваність або уникнути складних і малозрозумілих перекладів. Цей метод сприяє гармонізації термінології між мовами, зберігаючи водночас автентичність оригіналу.

Виклики у перекладі абревіатур є однією з найбільш складних проблем для перекладачів, оскільки цей процес вимагає не лише точності, а й глибокого розуміння контексту, культурних і юридичних особливостей. Розглянемо основні аспекти цих викликів.

Одним із ключових викликів є наявність кількох значень абревіатури. Наприклад, скорочення PPP може означати різні поняття залежно від контексту: Purchasing Power Parity (Паритет купівельної спроможності) в економічних текстах або Public-Private Partnership (Державно-приватне партнерство) в юридичній та фінансовій документації. Неправильне визначення значення може суттєво спотворити зміст тексту, що особливо критично у наукових чи офіційних матеріалах. Як зазначає В. В. Коптілов, адекватність перекладу залежить від точного відображення змісту, а тому перекладач має враховувати специфіку кожного випадку [15].

Другий виклик пов'язаний із відсутністю усталеного перекладу. Деякі абревіатури, наприклад, EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation, and Amortization), часто залишаються в оригінальній формі навіть у перекладених текстах. Це пояснюється складністю адаптації таких термінів без втрати їхнього початкового значення. Фінансові та бухгалтерські документи, наприклад, часто містять такі абревіатури, оскільки вони мають глобальне значення, і їх переклад може заплутати читача. Лінгвіст, Г. Леві, підкреслює, що в таких випадках доцільно додавати пояснення у дужках, щоб уникнути плутанини, наприклад, EBITDA (Прибуток до вирахування відсотків, податків, амортизації та знецінення) [5].

Третім значним викликом є культурні та юридичні відмінності. Наприклад, термін VAT (Value Added Tax) у більшості країн перекладається як ПДВ (Податок на додану вартість). Хоча термінологія здається зрозумілою, сама суть і механізми функціонування цього податку можуть відрізнятися між юрисдикціями. Це може створювати труднощі для перекладача, який повинен не лише передати термін, але й врахувати особливості національного законодавства. Як зазначає П. Ньюмарк, переклад юридичних та економічних текстів вимагає точності й деталізації, особливо коли йдеться про специфічні поняття, які відрізняються залежно від країни [38].

Ще однією проблемою є те, що деякі аббревіатури мають вкорінені культурні особливості. Наприклад, англійське CEO (Chief Executive Officer) може перекладатися як Генеральний директор або Виконавчий директор залежно від того, яка посада вважається еквівалентною в цільовій культурі. Вибір перекладу залежить від корпоративної структури країни, і недоречний еквівалент може ввести читача в оману.

Тож, виклики у перекладі аббревіатур вимагають від перекладача уважності, знання контексту та здатності адаптувати терміни до реалій мови перекладу. Використання пояснень, коментарів чи навіть збереження оригінальних термінів іноді є найбільш доцільним рішенням для збереження точності та зрозумілості тексту.

На думку Л. А. Лисиченко, переклад аббревіатур є складним завданням, що вимагає від перекладача особливих навичок і знань. У своїх дослідженнях вона підкреслює, що для досягнення адекватності та точності перекладу необхідно дотримуватися кількох важливих принципів [18].

По-перше, перекладачам потрібно проводити ретельний аналіз контексту, щоб визначити правильне значення аббревіатури. Це особливо важливо у випадках, коли аббревіатура має кілька можливих інтерпретацій. Наприклад, скорочення PPP може означати Purchasing Power Parity (Паритет купівельної спроможності) або Public-Private Partnership (Державно-приватне партнерство). У текстах на економічну тематику важливо правильно

розпізнати, який із цих термінів використовується, щоб не спотворити зміст. Як зазначає Л. А. Лисиченко, аналіз контексту має включати вивчення сусідніх речень, ключових слів і загального характеру документа [18].

По-друге, перекладачам рекомендується використовувати авторитетні джерела для перевірки правильності перекладу. До таких джерел належать спеціалізовані глосарії, офіційні документи, фінансові звіти та нормативні акти. Наприклад, при перекладі терміна EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation, and Amortization) доцільно звертатися до фінансових звітів міжнародних компаній або стандартів бухгалтерського обліку, щоб знайти відповідний переклад – прибуток до вирахування відсотків, податків, амортизації та знецінення. Подібна перевірка допомагає уникнути помилок і забезпечує відповідність усталеній термінології.

По-третє, дослідниця наголошує на необхідності консультацій із експертами, особливо коли аббревіатура має юридичне, технічне чи вузькопрофільне значення. Наприклад, термін IPR (Intellectual Property Rights), що перекладається як Права інтелектуальної власності, може мати різні інтерпретації залежно від контексту, такого як патентне право чи авторські права. Консультації з юристами або спеціалістами у відповідній галузі допомагають уточнити значення і забезпечують точність перекладу [18].

Науковці, зокрема П. Ньюмарк, підтримують підхід, запропонований Л. А. Лисиченко, наголошуючи, що перекладач має враховувати не лише лексичне значення терміна, а й його функціональне використання у тексті. Ньюмарк підкреслює, що комбінація лінгвістичного аналізу та експертних консультацій дозволяє уникати недоречних інтерпретацій [18, 38].

Наприклад, переклад аббревіатури VAT (Value Added Tax) як ПДВ (Податок на додану вартість) потребує глибокого розуміння не лише терміна, а й юридичних аспектів, пов'язаних із цим податком у різних країнах. У такому випадку перекладач має порівняти нормативну базу обох юрисдикцій і, за необхідності, додати пояснення, щоб читачі не плутали цей термін з іншими видами податків.

Отже, запропоновані Л. А. Лисиченко рекомендації підкреслюють важливість комплексного підходу до перекладу абревіатур. Ретельний аналіз контексту, опора на авторитетні джерела та консультації з експертами забезпечують не лише точність, а й функціональну відповідність перекладених термінів, що особливо актуально у професійних і технічних текстах.

Отже, переклад абревіатур і скорочень у економічних текстах є важливим і складним завданням, що вимагає від перекладача поєднання лінгвістичних, термінологічних і контекстуальних знань. Як показано в дослідженні, абревіатури виконують ключову функцію стислого передавання складних понять, однак їхній переклад часто супроводжується рядом викликів, зокрема багатозначністю, відсутністю усталених еквівалентів і культурними відмінностями.

Одним із головних викликів є необхідність правильного розуміння значення абревіатури в конкретному контексті. Помилки в перекладі таких термінів можуть призвести до хибного розуміння тексту або навіть фінансових і юридичних наслідків.

Іншим викликом є відсутність усталених перекладів для низки термінів. Це потребує додаткових пояснень для читачів, що дозволяє уникнути плутанини, але водночас зберегти міжнародну впізнаваність терміна.

Культурні та юридичні відмінності також впливають на переклад економічних абревіатур. Локальні абревіатури, потребують адаптації до реалій цільової мови, щоб уникнути неприродних або помилкових інтерпретацій.

У перекладі економічних текстів використовуються кілька методів: збереження оригіналу з поясненням, адаптація до мови перекладу, повна заміна на еквівалент і транскрипція або транслітерація. Кожен із них має свої переваги й обмеження, і вибір методу залежить від характеру тексту, терміна та потреб аудиторії.

Науковці наголошують на важливості ретельного аналізу контексту, використання авторитетних джерел і консультацій із фахівцями. Ці принципи забезпечують точність і функціональну відповідність перекладених

абревіатур, що особливо важливо для документів, які впливають на прийняття стратегічних рішень.

Таким чином, переклад абревіатур у економічних текстах є багатоаспектним процесом, який вимагає уваги до деталей, знання специфіки галузі та застосування відповідних методів перекладу. Успішна адаптація таких термінів сприяє підвищенню якості перекладених текстів і забезпечує їхню зрозумілість для цільової аудиторії.

3.3. Стратегії подолання труднощів у перекладі економічних текстів

Переклад економічних текстів є складним завданням через специфічну термінологію, стилістичні особливості та різноманітність культурних контекстів. Для ефективного подолання труднощів у такому перекладі необхідно застосовувати певні стратегії.

Для успішного перекладу економічних текстів перекладачеві необхідно не лише досконало володіти мовою оригіналу та цільовою мовою, але й розуміти фундаментальні економічні концепції та термінологію. Це твердження підтверджує дослідження багатьох науковців, що знання спеціалізованої термінології є ключовим для адекватного перекладу текстів певної галузі [10].

Економічні тексти часто містять специфічні терміни та абревіатури, які можуть мати різне значення залежно від контексту. На думку Л. О. Білозерської, термінологічна компетенція перекладача формується через постійне оновлення знань у відповідній сфері та використання нових джерел інформації [2].

Для глибокого розуміння економічних концепцій перекладач має постійно аналізувати первинні та вторинні джерела. До первинних джерел належать: фінансові звіти, наукові статті, законодавчі документи, аналітичні огляди.

Деякі науковці, підкреслюють важливість професійного розвитку перекладача як частини його кваліфікаційної компетентності. Це означає, що перекладач має регулярно відвідувати семінари, конференції та курси підвищення кваліфікації, орієнтовані на економічну тематику. Крім того, варто брати участь у професійних спільнотах, таких як Асоціація економічних перекладачів чи інші міжнародні організації, які пропонують доступ до новітніх ресурсів та баз даних [7, 8].

Згідно з дослідженнями Е. А. Нелипової, перекладачам слід активно використовувати цифрові ресурси для підвищення рівня знань у сфері економіки. Корисними інструментами є: термінологічні бази даних: IATE (Inter-Active Terminology for Europe) – база термінів ЄС, що допомагає знайти усталені відповідники термінів у різних мовах. Електронні глосарії: такі як глосарій МВФ або Європейського центрального банку. Пам'ять перекладів: системи, наприклад SDL Trados або MemoQ, які дозволяють зберігати попередні переклади й забезпечують термінологічну узгодженість у текстах.

Застосування відповідних технік перекладу термінів є ключовим завданням для перекладача економічних текстів. Цей аспект детально розглядався у працях багатьох дослідників, таких як Пітер Ньюмарк, Юджин Найда, Ларрі Венуті та українська дослідниця Оксана Коваль. Правильний вибір техніки перекладу забезпечує точну передачу змісту терміна і дозволяє уникати помилок, що можуть виникати через різні культурні та мовні контексти [38, 12].

Однією з основних технік є еквівалентний переклад, який полягає у використанні загальноприйнятого відповідника терміна в цільовій мові. Ця техніка найбільш ефективна, коли у двох мовах існує усталена термінологія. Наприклад, термін «inflation» перекладається як «інфляція», а «gross domestic product» – як «валовий внутрішній продукт». Еквівалентний переклад забезпечує точність і зрозумілість, що підкреслює Юджин Найда у своїй праці «Toward a Science of Translating». Найда наголошує, що важливо зберігати

динамічну еквівалентність, щоб переклад був зрозумілим для цільової аудиторії [39].

Іноді терміни не мають усталених відповідників, що вимагає використання технік транскрипції або транслітерації. Ці методи передбачають передачу іншомовного терміна за його звучанням або написанням. Наприклад, «outsourcing» стає «аутсорсингом», а «benchmarking» – «бенчмаркінгом». Пітер Ньюмарк зазначає, що транскрипція доречна для спеціалізованих термінів, які не мають прямих аналогів. Проте науковець застерігає від надмірного вживання таких запозичень, щоб не перевантажувати текст незрозумілими іншомовними словами [38].

У випадках, коли буквальна передача терміна не є можливою або доречною, ефективним підходом є описовий переклад. Ця техніка передбачає роз'яснення значення терміна, іноді цілим словосполученням або фразою. Наприклад, «hedge funds» можна перекласти як «інвестиційні фонди, що використовують стратегії для мінімізації ризиків». Описовий переклад дозволяє зберегти зміст і зрозумілість тексту, хоч і може робити його довшим.

Також значну роль відіграє адаптація, яка полягає в заміні терміна на аналогічний, зрозумілий для цільової аудиторії, з урахуванням особливостей її культурного та правового контексту. Наприклад, англійський термін «public company» у контексті України адаптується як «відкрите акціонерне товариство». Це дозволяє уникнути непорозумінь і сприймати текст у межах прийнятих норм цільової мови. Дослідження Ларрі Венуті, автора праці «The Translator's Invisibility», акцентують увагу на необхідності адаптації термінів для досягнення культурної відповідності й ефективної комунікації [45].

Калькування, або буквальний переклад, є технікою, яка часто використовується для передачі нових термінів шляхом дослівного перекладу їхніх складових частин. Наприклад, «cash flow» може бути перекладено як «грошовий потік». Однак, як зазначає О. Коваль, калькування слід використовувати обережно, щоб уникати термінологічної двозначності або

неправильного тлумачення. Некоректне калькування може призвести до помилок і порушити логіку економічного тексту [12].

У деяких випадках корисно застосовувати комбінацію технік, наприклад, поєднання транскрипції з поясненням. Це особливо актуально для термінів, які є специфічними для певної галузі або ще не усталилися у мовній практиці. Наприклад, «due diligence» можна перекласти як «дью ділідженс (комплексна перевірка діяльності компанії перед угодою)». Такий підхід допомагає зберегти термінологічну точність і забезпечити зрозумілість для читача.

На думку Моніки Бейкер, викладеній у книзі «In Other Words: A Coursebook on Translation», перекладач повинен уважно дотримуватись функціонального стилю тексту. Для економічних текстів характерні прості та однозначні речення, логічний порядок викладу та уникнення емоційного забарвлення. У цьому контексті важливо правильно структурувати інформацію, передаючи факти в чіткій та зрозумілій послідовності. Важливо уникати складних синтаксичних конструкцій або надмірного використання вставних фраз, що можуть ускладнити розуміння тексту [28].

Юджин Найда у своїх дослідженнях динамічної еквівалентності наголошує на необхідності урахування контексту документа та його цільової аудиторії. Економічний текст може бути різного характеру – від маркетингових звітів до юридично-фінансових документів, і кожен з них потребує особливого підходу до стилістики. Наприклад, у маркетингових звітах допускається дещо жвавіший стиль, спрямований на привернення уваги читача та підкреслення конкурентних переваг компанії. У цьому випадку доречно використовувати наступні вирази: «Компанія досягла значного прогресу на ринку завдяки інноваційним підходам». Водночас для перекладу юридично-фінансових документів, таких як контракти або аудиторські звіти, необхідний максимально формальний стиль, позбавлений будь-якої суб'єктивності, наприклад: «Компанія виконала фінансові зобов'язання згідно з умовами контракту» [39].

Окрім того, важливо зберігати об'єктивність і точність під час перекладу статистичних даних, графіків та діаграм. Наприклад, якщо у тексті вказано, що прибуток зріс на 15%, перекладач повинен передати цю інформацію точно, без додавання власних інтерпретацій або припущень.

Наступна стратегія перекладу економічних текстів – це активне використання додаткових ресурсів, таких як термінологічні словники, глосарії, пам'яті перекладів і бази даних. Вона є необхідною для забезпечення точності, узгодженості та зрозумілості тексту. Багато дослідників, серед яких Юджин Найда, Моніка Бейкер, Ентоні Пім, Ганс Вермеер і Крістіан Норд, підкреслюють значення допоміжних ресурсів для підвищення якості перекладу та мінімізації помилок, що виникають у процесі роботи з фаховими текстами [28, 39, 42, 43].

Термінологічні словники та глосарії є основою для забезпечення точного перекладу економічних термінів. У своїх дослідженнях Моніка Бейкер у книзі «In Other Words: A Coursebook on Translation» наголошує, що використання надійних термінологічних ресурсів допомагає перекладачеві уникнути неточностей і забезпечує узгодженість термінів у межах одного тексту. Наприклад, бази даних термінів, такі як IATE (Inter-Active Terminology for Europe) або TERMIUM Plus, містять стандартизовані терміни, що застосовуються в офіційних документах Європейського Союзу та інших міжнародних організацій [28].

Згідно з дослідженнями Ентоні Піма, термінологічні глосарії відіграють ключову роль у спеціалізованих перекладах, оскільки вони дозволяють перекладачам працювати зі структурованою та актуальною інформацією, адаптованою до конкретних галузевих стандартів. Використання таких ресурсів мінімізує ризик використання застарілих або некоректних термінів [42].

Технології пам'яті перекладів (Translation Memory, TM), такі як SDL Trados, MemoQ та Wordfast, дозволяють зберігати фрагменти вже перекладених текстів і повторно використовувати їх у подальшій роботі. Це

сприяє термінологічній та стилістичній узгодженості, особливо під час роботи над великими обсягами економічної документації.

Бази даних, як Linguee та ProZ, пропонують контекстуальні приклади використання термінів, що допомагає перекладачеві краще зрозуміти їх значення у конкретних випадках. Крім того, Моніка Бейкер зазначає, що такі ресурси є корисними для перевірки правильності та доречності термінів у реальних текстах [28].

Єдність термінології є критично важливою для економічних текстів. Крістіан Норд у своїй праці «Text Analysis in Translation» підкреслює, що термінологічна узгодженість сприяє зрозумілості тексту та підвищує його професійну цінність. Використання різних термінів для позначення одного поняття може ввести читача в оману та знизити довіру до тексту. Для забезпечення термінологічної єдності корисно створювати власні глосарії під час роботи над проектами та оновлювати їх відповідно до нових джерел і стандартів [39].

Поєднання всіх згаданих стратегій – використання словників, пам'яті перекладів, баз даних і консультацій з фахівцями – дозволяє підвищити якість перекладу економічних текстів. Це забезпечує не лише точність, але й адаптацію перекладу до професійного середовища, в якому він буде використовуватись. Такий комплексний підхід відповідає сучасним стандартам перекладу, що базуються на наукових підходах, розроблених дослідниками, такими як Юджин Найда, Моніка Бейкер, Ентоні Пім і Крістіан Норд.

Таким чином, ефективне використання додаткових ресурсів і стратегій допомагає забезпечити високу якість перекладу та його відповідність потребам цільової аудиторії.

Переклад економічних текстів є складним і багатоаспектним завданням, що вимагає від перекладача не лише високого рівня володіння мовами, але й глибокого розуміння економічних концепцій і контекстів. Для забезпечення

якості перекладу необхідно застосовувати комплексний підхід, що включає декілька стратегій.

Поєднання цих стратегій разом із консультаціями з фахівцями сприяє створенню перекладів, які відповідають професійним стандартам та адекватно сприймаються в економічному середовищі. У результаті, перекладач здатен ефективно передати зміст, забезпечити зрозумілість тексту та уникнути помилок, що підвищує загальну якість роботи та довіру до перекладу.

Висновки до розділу 3.

У цьому розділі було розглянуто особливості перекладу економічних текстів, зокрема фінансової звітності, бізнес-планів та абревіатур, а також стратегії подолання труднощів у цій сфері. Переклад економічних текстів є складним і багатоаспектним завданням, що вимагає від перекладача не лише високого рівня мовної компетенції, але й глибоких знань у сфері економіки та міжнародних стандартів. Точність термінології у перекладі фінансової звітності та бізнес-планів є критично важливою, оскільки навіть незначні помилки можуть спричинити фінансові та юридичні ризики. Використання усталених перекладів для фінансових термінів забезпечує зрозумілість і точність тексту, тоді як непослідовність у перекладі може призвести до плутанини серед цільової аудиторії, що особливо небезпечно для інвесторів та аудиторів.

Переклад абревіатур вимагає особливої уваги до контексту, оскільки ті самі скорочення можуть мати різні значення. Доцільно застосовувати такі методи, як збереження оригіналу з поясненням, адаптація до мови перекладу або повна заміна на еквівалент. Вибір підходу залежить від специфіки тексту та потреб аудиторії. У процесі перекладу необхідно також враховувати культурні та юридичні відмінності між країнами, оскільки фінансові терміни та бізнес-процеси можуть мати різні тлумачення залежно від юрисдикції.

Для подолання труднощів у перекладі економічних текстів важливо застосовувати різноманітні стратегії, такі як ретельний аналіз контексту, використання термінологічних баз даних, консультації з експертами та

постійний професійний розвиток. Використання сучасних технологій, таких як пам'ять перекладів (Translation Memory), сприяє термінологічній послідовності та точності. Крім того, перекладач повинен враховувати комунікативну мету тексту та адаптувати стиль викладу відповідно до аудиторії: для фінансових документів характерний формальний стиль, тоді як бізнес-плани можуть поєднувати фінансову інформацію зі стратегічним аналізом і маркетинговою комунікацією.

Успішний переклад економічних текстів ґрунтується на дотриманні стандартів, точному використанні термінології, ефективному застосуванні допоміжних ресурсів та глибокому розумінні предметної галузі. Це забезпечує якість перекладу, ефективність міжнародної комунікації та підвищує довіру до перекладених матеріалів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Магістерське дослідження присвячено лексико-граматичним особливостям перекладу англійських економічних текстів українською мовою, що є важливим завданням у сучасних умовах глобалізації. Результати роботи показали, що економічні тексти є одними з найскладніших для перекладу через їхню термінологічну насиченість, синтаксичну складність і

багатозначність окремих термінів. Особливої уваги потребує безеквівалентна лексика, яка не має прямих аналогів у цільовій мові, що вимагає використання технік транскрибування, транслітерації або додаткових пояснень.

Однією з основних труднощів є передача багатозначних термінів. Економічні тексти часто насичені складними синтаксичними конструкціями, які необхідно адаптувати, зберігаючи точність і стиль оригіналу. Аббревіатури, потребують як правильного розшифрування, так і культурної адаптації для цільової аудиторії.

Важливим аспектом є культурна адаптація текстів. Терміни можуть мати різні конотації в англomовному середовищі та в Україні. Врахування цих нюансів є критично важливим для забезпечення адекватного сприйняття тексту.

Практичний аналіз показав, що точність перекладу фінансових звітів, бізнес-планів та аналітичних текстів є надзвичайно важливою. Навіть незначні помилки, можуть змінити зміст документа і мати негативні наслідки. Переклад безеквівалентної термінології вимагає від перекладача глибоких знань і чіткого розуміння економічного контексту.

Наукова новизна дослідження полягає у глибокому аналізі та систематизації лексико-граматичних труднощів, що виникають під час перекладу англійських економічних текстів українською мовою. Дослідження виявило низку специфічних проблем, таких як багатозначність термінів, синтаксична складність текстів, безеквівалентна лексика та необхідність адаптації аббревіатур і скорочень. Це дозволило розробити ефективні стратегії їх подолання, які є універсальними для різних видів економічних текстів.

Запропоновано комбінований підхід до перекладу, що враховує особливості текстів різного спрямування. Зокрема, для технічних термінів рекомендовано застосовувати дослівний переклад, що забезпечує точність передачі їхнього значення. Для складних понять і термінів, які можуть мати культурні або контекстуальні відмінності, доцільно використовувати

адаптивний переклад, що враховує особливості цільової аудиторії та зберігає оригінальний зміст тексту.

У науковому дослідженні також акцентується увага на необхідності створення термінологічних словників і глосаріїв, які допоможуть стандартизувати процес перекладу економічних текстів. Це забезпечить єдність використання термінології у різних документах і спростить роботу перекладачів, особливо під час роботи з великими текстовими масивами. Крім того, такі довідкові матеріали будуть корисними для навчання нових фахівців, що спеціалізуються на перекладі у сфері економіки.

Запропоновані стратегії допоможуть мінімізувати ризики, пов'язані з неправильним перекладом економічної документації, які можуть мати серйозні юридичні, фінансові або репутаційні наслідки. Точність перекладу термінів у міжнародних договорах і фінансових звітах є критично важливою для уникнення конфліктів між партнерами чи невірної інтерпретації даних інвесторами.

Окрім того, дослідження пропонує нові можливості для вдосконалення підготовки перекладачів. Використання комбінованого підходу, адаптивного перекладу та розроблених методик сприятиме підвищенню професійного рівня фахівців, що працюють із економічними текстами. Це також відкриває перспективи для застосування результатів у освітніх програмах, які готують перекладачів для роботи у спеціалізованих галузях.

Тож, отримані результати сприяють підвищенню якості перекладу економічних текстів, що є важливим у сучасному глобалізованому світі, де ефективна комунікація між країнами є ключем до успішної співпраці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко Т. П. Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Ніжин. 2014. С. 13–18.

2. Білозерська Л. О. Термінологія та переклад: навч. посіб. для студ. філол. напряму підготовки. Вінниця: Нова Книга, 2010. 231 с.
3. Бондаренко М. І. Теорія та практика перекладу. Київ: Наукова думка, 2011. 316 с.
4. Даниленко В. П. Специфіка економічного перекладу в контексті глобалізації. Київ: Видавництво КНУ, 2017. 185 с.
5. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. 402 с.
6. Кадлубовська А. О. «Труднощі перекладу безеквівалентної лексики». Київ: Видавництво НаУКМА, 2014. 250 с.
7. Кальниченко О. А. Теорія перекладу. Харків: Вид-во НУА, 2017. 64 с.
8. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2001. 471 с.
9. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2002. 564 с.
10. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. Вінниця: Нова книга, 2003. 608 с.
11. Квітко І. С. Термін в науковому документі. Львів: Вища школа, 1976. 150 с.
12. Коваль Л. С. «Міжкультурні аспекти перекладу економічних текстів». Харків: ХНУ, 2020. С. 15-25.
13. Коваль Л. С. Переклад термінології: виклики і рішення. *Актуальні питання перекладу*. 2019. Том 7. С. 60-65.
14. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. К.: Юніверс, 2003. 280 с.
15. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 208 с.
16. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.
17. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця: Нова Книга, 2017. 448 с.

18. Лисиченко Л. А. Економічна термінологія: теорія і практика перекладу. Одеса: ОНУ, 2020. 325 с.
19. Марченко В. С. Основні способи термінотворення. *Культура слова*. 1980. №18. С. 36–40.
20. Маслоva Т. Б. Типологія наукового дискурсу в сучасній мовознавчій парадигмі. *Англістика та американістика*: зб. наук. пр. 2012. Вип. 10. С.39–43.
21. Осетрова Н. І. Англо-український словник економічних термінів. Київ: Освіта, 2016. 520 с.
22. Пастушенко Г. М. Термінологічні особливості фінансового перекладу. Чернівці: Видавництво ЧНУ, 2019. С. 5-15.
23. Савченко Т. І. Проблеми перекладу фінансових документів. Дніпро: ДНУ, 2005. 120 с.
24. Склярєнко В. Г. Міжкультурна комунікація та економічний переклад. Київ: Логос, 2018. 165 с.
25. Супрун М. А. Еквівалентність у перекладі економічної термінології. Харків: Видавництво ХНУ, 2013. 175 с.
26. Сухенко К. М. Лексичні проблеми перекладу. К.: вид-во Київ. ун -ту, 2000. 124 с.
27. Швачко С. О. Об'єкти перекладознавства: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2019. 222 с.
28. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge, 2018. 390 с.
29. Bell R. T. Translation and Translating: Theory and Practice. London: Longman, 1991. 298 с.
30. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation. Oxford: OUP, 1965. 110 с.
31. Chesterman A. Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory. Amsterdam: John Benjamins, 1997. 219 с.

32. Gile D. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. Amsterdam: John Benjamins, 1995. 283 c.
33. Hatim B., Mason I. Discourse and the Translator. London: Longman, 1990. 272 c.
34. House J. Translation Quality Assessment: Past and Present. London: Routledge, 2015. 170 c.
35. Jakobson R. On Linguistic Aspects of Translation. In *Language in Literature*. Harvard University Press, 1987. 232 c.
36. Longman Business English Dictionary. Business English Glossary. London: Pearson, 2007. 594 c.
37. Munday J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. London: Routledge, 2016. 394 c.
38. Newmark P. Approaches to Translation. Oxford: Pergamon Press, 1981. 213 c.
39. Nord C. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis. Amsterdam: Rodopi, 2005. 274 c.
40. Nida E. A. The Theory and Practice of Translation. Leiden: Brill, 2003. 218 c.
41. Oxford Economics Dictionary. A Dictionary of Economics. Oxford: Oxford University Press, 2016. C. 45-65.
42. Pym A. Exploring Translation Theories. London: Routledge, 2014. 192 c.
43. Snell-Hornby M. Translation Studies: An Integrated Approach. Amsterdam: John Benjamins, 1988. 163 c.
44. Toury G. Descriptive Translation Studies and Beyond. Amsterdam: John Benjamins, 1995. 311 c.
45. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London: Routledge, 1995. 366 c.

Summary

This master's thesis explores linguistic challenges and strategies involved in translating English economic texts into Ukrainian. The research focuses on

identifying lexical and grammatical features, particularly in handling specialized terminology, complex sentence structures, and cultural nuances. The analyzed materials include financial statements, business plans, market analyses, and contractual documents.

The study aims to improve the quality and accuracy of economic translations through methods such as comparative, contextual, and linguistic analysis. It offers insights into addressing challenges related to non-equivalent terminology, abbreviations, and syntactic differences between the two languages. Additionally, the thesis proposes practical strategies for adapting economic texts to ensure accuracy and consistency in translation.

The findings highlight the crucial role of translators' expertise in both linguistic and economic domains, emphasizing the importance of terminological standardization, contextual awareness, and intercultural competence. These results contribute to the advancement of professional translation practices in the field of economics.